

Škofja Loka

dz 0

MOZAIK

2014

070.489(497.4Zelezniki)

120140256,5

KNJIŽNICA ŠKOFJA LOKA

COBISS c

MOZAIK

5

Letnik 34

December 2014

ustvarjamo gibanje

KNJIŽNICA
IVANA TAVČARJA
ŠKOFJA LOKA

Merila in kalibracija
Zaključek projekta Centric 350
9. Slovenski forum inovacij
Ergonomija na delovnem mestu
ŠD Omikron plus

Glasilo podjetja DOMEL

KAZALO BESEDA

UREDNIČE

Pred nami je čaroben adventni čas, čas poln pričakovanj in želja; za vse nas - za ljubitelje zasneženih poljan, za obiskovalce daljnih dežel, pa tudi za vse, ki bomo praznike preživeli doma v krogu najdražjih. Oziramo se na preteklost, na dogodke, ki so zaznamovali leto, ki se poslavlja, ter kujemo načrte za prihodnje, saj sta tudi ustvarjalnost in ambicioznost eni izmed Domelovih vrednot, ki smo ju zapisali v naše poslanstvo.

Romana Lotrič
Glavna urednica

Beseda urednice	2
Uvodnik	3
Kratke novice	4
Merila in kalibracija	5
Zaključek projekta razvoja centrifuge Centric 350 v PE LS	6
Kazalniki vzdrževanja	8
Čistilna akcija na programu 482	9
Deveti Slovenski forum inovacij	10
Poplavna varnost	12
Računalniški nasveti	12
Svet delavcev sprejel program dela za leto 2015	13
Končno nekadilec	14
Ergonomija delovnega mesta	15
Potujoča hiška eksperimentov	17
Sladkorna bolezen	18
Umetnost vodenja	21
Predstavitve športnega društva Omikron Plus	22
Novoletna križanka	24

Tudi za zadnjo letošnjo številko smo zbrali zanimive prispevke in utrinke.

V prejšnji številki smo predstavili novo merilnico, v tokratni pa pišemo še o merilih in kalibracijah. Poročamo tudi o projektu razvoja centrifuge Centric 350, ki so ga uspešno zaključili v Poslovni enoti Laboratorijski sistemi. Predstavljamo štiri kazalnike, ki se od začetka letošnjega leta spremljajo v oddelku vzdrževanja.

Iz Poslovne enote Motorji poročajo, da so jih zahteve 5S in TPM metode spodbudile k čistilni akciji. Ponosni smo na nagrado, ki smo jo prejeli na 9. Slovenskem forumu inovacij v Cankarjevem domu, in sicer za pihalno Ultimate 1000. Da se bomo ob deževnih dneh, kakršnih v zadnjem času ne manjka, lahko prepričali o vodostaju, vas seznanjamo s tem, da je na parkirišču podjetja ob reki Sori postavljena merilna postaja, ki meri višino, pretok in temperaturo reke Sore. Zdi se mi pomembno, da vas spomnimo, da s 1. januarjem 2015 na celotnem področju skupine Domel kajenje ne bo več dovoljeno. Če bi se radi odvadili kajenja, pa naj vam bo za spodbudo in v premislek članek z naslovom Končno nekadilec.

Pišemo tudi o ergonomiji delovnih mest – gre za izveček diplomskega dela o snovanju novega delovnega mesta na montažni liniji. Športno društvo Omikron je postalo prepoznavno po uspešni organizaciji rallyja Železniki 2014. V branje vam ponujamo intervju s predsednikom društva. Predstavljamo utrinke z obiska Hiške eksperimentov na Osnovni šoli Železniki, ki ga je omogočilo tudi podjetje Domel, ter s predavanja svetovno znanega violinista Miha Pogačnika v Domelu na temo Umetnost vodenja.

Uredniški odbor vam želi prijetno branje, čarobnost novoletnih praznikov ter vse lepo v letu 2015.

DOMEL®

Domel, proizvodnja elektromotorjev in gospodinjskih aparatov Železniki, d.o.o.
Otoki 21, 4228 Železniki, Slovenija, tel.: +386 4 51 17 100,
fax: +386 4 51 17 106, info@domel.com; www.domel.com

MOZAIK - brezplačno glasilo podjetja Domel d.o.o.
naslov uredništva: Glasilo Mozaik - Domel, Otoki 21, 4228 Železniki
tel.: 04 51 17 192, fax: 04 51 17 193; e-mail: stefan.bertoncelj@domel.si
Odgovorni urednik: Aleš Markelj

Glavna urednica: Romana Lotrič

Člani odbora: Tadeja Bergant, Barbara Bertoncelj, Nataša Dolenec, Nina Drol, Anita Habjan, Danica Jelenc, Štefka Jeram, Janja Kozjek, Aleksander Volf, Andrej Suštar, Marija Demšar, Blaž Benedik, Matej Galjot, Roman Megušar
Foto: Barbara Bertoncelj, Anita Habjan, Matej Galjot, Igor Mohorič Bonča, Simon Lotrič, Barbara Tolar, Grega Žunič, arhiv TikoPro, arhiv Domel, Quadrofoil.com

Grafično oblikovanje: Klemen Budna/GTO Košir; Lektorica: Majda Tolar;
Tisk: Tiskarna GTO Košir; Leto 2014, Številka 5; Letnik 34; Izvodov: 1750
Stališča avtorjev ne odražajo nujno stališč uredništva.

Na naslovnici: Novoletni motiv (foto Barbara Bertoncelj)

Drage sodelavke, spoštovani sodelavci!

Poslovno leto 2014 bomo v skupini Domel zaključili uspešno. Obseg prodaje v skupini Domel bo 93M€, kar predstavlja 11-odstotno rast glede na lansko leto. Rezultat skupine bo boljši, kot je bil lani konsolidiran dobiček skupine 2,6M€.

Jožica Rejec
Direktorica - CEO

Sodelovali smo z globalnimi korporacijami kot razvojni strateški dobavitelj v zgodnji razvojni fazi. Nudili smo razvojno podporo in skupaj kreirali razvojne trende v panogah, kjer nastopamo. Prepričali smo kupce sesalnih enot, da je Domelova rešitev prava, saj vsebuje manj materiala in je pripravljena tudi za omejitve moči leta 2017. Uspešni smo bili tudi na drugih programih z novimi projekti, kupci, boljšimi tehničnimi in konkurenčnimi rešitvami.

Konkurenčnost smo povečali z uvajanjem vitke proizvodnje in dviganjem produktivnosti, zmanjševanjem materialnih stroškov, izboljšanjem kakovosti izdelkov in dobav ter proizvodnih procesov.

Zabeležili smo 720 predlogov izboljšav in prihranili več kot 0,2M€ na izboljšavah izdelkov in proizvodnih procesih. Domelove vrednote, kot so ustvarjalnost, ambicioznost, sodelovanje in gospodarnost, so se zasidrale v naša razmišljanja.

Veliko smo vlagali v izobraževanja na vseh nivojih. Pričeli smo z Domelovo Akademijo za ključne in perspektivne zaposlene.

Poslovni načrt skupine Domel za leto 2015 je pripravljen. Je ambiciozen in hkrati realen, s 5-odstotno rastjo obsega prodaje glede na plan 2014 in 2-odstotno glede na letošnjo realizacijo. V naslednjem letu bosta pomembna projekta zagotovitev potrebnih

kapacitet za novo SE za energijsko nalepko in industrializacija kompaktne izvedbe EC motorja za prezračevalne sisteme z integrirano elektroniko. Nadaljevali bomo z vrsto projektov za izboljšanje procesov in zmanjšanje stroškov. Nadaljujemo z uresničevanjem strateških ciljev: povprečna rast prodaje za 5 odstotkov, rast dodane vrednosti in dobička. Strategije skupine Domel so trajnostni razvoj podjetja, družbena odgovornost, globalni razvojni dobavitelj in konkurenčni dobavitelji.

Želim vam poguma za uresničitev vaših drobnih sanj, moči za hvaležnosti za prejšnjo in odprta srca za sprejemanje sebe in drugih, kakršni pač smo. Lepo praznujte.

*Vesele Božične praznike
in
srečno Novo leto*

Andrej Šuštar

Domel prejemnik bonitetne odličnosti AA

Domel je prejemnik certifikata bonitetne odličnosti s strani bonitetne hiše Bisnode in tako spada med 1,9 odstotka pravnih subjektov v Sloveniji, ki se uvrščajo v višji razred AA. Bonitetna ocena odličnosti predstavlja nadpovprečno bonitetno vrednost gospodarskih subjektov. Temelji na računovodskih izkazih subjektov za zadnje poslovno leto, sestavni del ocene so tudi plačilne sposobnosti, kreditna sposobnost, zadolženost ter drugi kriteriji in merila tveganosti poslovanja s podjetjem.

Nagrada Modre prakse

Domel je 28. oktobra v Ljubljani prejel najvišje priznanje v projektu Modre prakse energetske učinkovitosti za leto 2014. Priznanje smo si zaslužili zaradi energetske učinkovitosti pogonov za prezračevalne sisteme. Tovrstni EC motorji so bili razviti med letoma 2008 in 2013 ter ustrezajo najvišjemu standardu IE4 in so na trgu danes prepoznani kot serijsko proizvedeni pogoni z najvišjim izkoristkom. Izkoristki motorjev se v odvisnosti od moči gibljejo od 90 do 95 odstotkov, izkoristki pretvornikov pa od 95 do 98 odstotkov, kar uvršča Domelove produkte v svetovni vrh energetske učinkovitosti pogonov.

Obisk ministrice za okolje in prostor Irene Majcen

Ministrica za okolje in prostor Irena Majcen je 5. decembra obiskala Domel. Delovanje in vizijo podjetja sta ministrici predstavila dr. Jožica Rejec, predsednica uprave Domel Holdinga, in Zvone Torkar, direktor Domela, srečanja pa se je udeležil tudi župan Občine Železniki, Tone Luznar. Ministrica Irena Majcen je pozdravila prizadevanja Domela za trajnostni razvoj in družbeno odgovornost, še posebej za dosežke pri razvoju energetske učinkovitosti motorjev.

Priznanje za visok družbeni odtis

Domel je prejel priznanje za visok družbeni odtis v okviru Reinovator izziva 2014, ki ga podeljuje zavod Viva. Priznanje smo prejeli z utemeljitvijo, da pomembno prispevamo k razvoju malega podjetništva ter z lastniško strukturo zaposlenih predstavljamo svetel zgled, ki lahko tudi globalno ponudi protitež koncentraciji in globalizaciji kapitala. Nagrado je v imenu podjetja prevzela predsednica uprave Domel Holdinga, dr. Jožica Rejec, ki je prejemnike nagrad in vse ekipe, vključene v Reinovator akademijo, pozvala k vztrajnosti ter negovanju vrednot spoštovanja, sodelovanja in solidarnosti.

Projekt integracija vodikovih sistemov

Od januarja letos je razvoj v Domel Energiji usmerjen v sofinancirani projekt Integracija vodikovih sistemov, ki poteka na nivoju industrijske raziskave. Predstavili smo trenutno stanje tehnike na sklopu komponent vodikovega sistema. Rezultati analize so pokazali, da je največ možnosti za izboljšavo vodikovega sistema pri močnostnih pretvornikih. Ovrjednili smo potencialne izboljšave in njihovo tehnološko izvedljivost. Sofinanciran del projekta bo zaključen konec februarja 2015.

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007 - 2013, 1. Razvojna prioriteta: Spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti, Prednostna usmeritev 1.1.: Strokovnjaki in raziskovalci za konkurenčnost podjetij, Javni razpis za krepitev razvojnih oddelkov v podjetjih 2013.

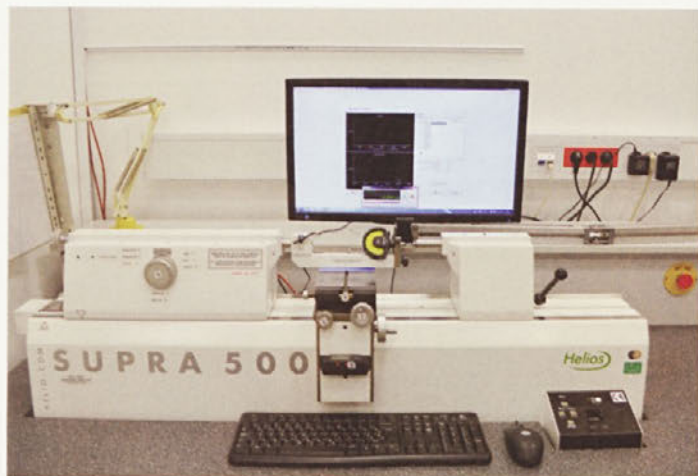
MERILA

IN KALIBRACIJA

V prejšnji številki Mozaika vam je Anita predstavila nove prostore merilnice, merilne stroje in meritve, ki jih izvajamo. V tej številki bi vam napisala še nekaj o merilih in njihovi kalibraciji. Večina zaposlenih pri svojem delu uporablja tudi merila. Razdeljena so v dve večji skupini, in sicer na mehanska merila, za katere skrbiva skupaj z Beti Vrhunc v mehanskem laboratoriju, ter na merila električnih veličin, vrtljajev, temperatur in vibracij, ki jih ima pod nadzorom Izidor Tušek iz razvojnega laboratorija. Najbolj pogosto uporabljeno mehansko merilo je pomično merilo, sledijo mikrometer, razne merilne ure in merilni trni, potem pa še razni kontrolniki, merilne priprave, merilne kladice, ... Vsa merila, ki se uporabljajo, morajo biti opremljena z zeleno nalepko, na kateri sta označena mesec in leto naslednje kalibracije.

Breda Toalr

Za nadzor nad merili v Domelu uporabljamo organizacijski predpis OP-95 Obvladovanje meril. Nastal je na podlagi zakona o meroslovju in na podlagi standardov ISO/IEC 17025 in ISO 10012. Predpis nam določa, kakšen je potek naročil novega merila, kako se odločamo, kakšno merilo izbrati, da je potrebno vsako novo merilo vnesti v bazo meril, mu določiti kategorijo merila in mu dati ustrezno evidenčno številko. Pri vseh merilih je tudi izredno pomembno, da je pravočasno poklicano na kalibracijo.

Nova merila, kot so pomična merila, razni mikrometri za zunanje in notranje merjenje ter merilne ure, se naročajo iz katalogov. Za naročilo teh meril ponavadi nadrejeni pošlje elektronsko sporočilo, koliko in kakšna merila bi rad naročil, kdo bo zadolženec in stroškovno mesto oziroma lokacijo, kjer se bo potem merilo uporabljalo. Kadar se naročajo merilni trni različnih dimenzij in toleranc, je potrebno najprej izračunati mere merila in tolerance za izdelavo le-teh, če pa je merilo še bolj zahtevno, se nariše tudi risbo, na kateri je poleg mer in toleranc potrebno označiti tudi mero, ki je pomembna za kalibracijo. Za razne merilne trne, obroče, čeljusti in merilne priprave, etalone se določi tudi koda tega merila, v SAP-u pa je potrebno odpreti šifro merila. Za vsa naročila je potrebno najprej pridobiti najbolj ugodno ponudbo. Ko dobimo ponudbo, se v SAP vnese zahtevek za naročilo teh meril, s šifro merila, če pa le-te ni, je potrebno odpreti novo šifro. Zahtevek za naročilo potem potrdi direktor področja, nakar v nabavi naredijo naročilo za ta merila. Ta postopek se lahko včasih zavleče tudi za en teden. Rok izdelave oziroma dobave je v večini primerov 6 - 8 tednov, če je izdelava določenega merila bolj zahtevna, pa tudi do tri mesece, v redkih primerih lahko tudi pol leta. Ko je merilo dobavljeno, gre skozi postopek prevzema, v kar spadajo tudi evidentiranje, vnos merila v bazo in kalibracija merila. Za vsa merila je enak postopek. Vsa merila, ki so nova ali se izdelajo na novo pri nas v orodjarni, morajo biti oštevilčena s šestmestno številko, ki se prične z 2xxxxx. Ta številka mora biti vgravirana ali označena z nalepko, če ni, pomeni, da še ni evidentirana v bazi meril in se ne sme uporabljati, ampak je potrebno poskrbeti, da se merilo dostavi v merilnico, kjer se potem uredi vse, da se lahko da v uporabo ali shrani v skladišču meril.

Periodična kalibracija meril, ki so že v uporabi, poteka na sledeči način. Vsak mesec se iz baze izpiše spisek meril, ki jim v tekočem mesecu poteče kalibracija. Ta spisek se pošlje na lokacije, kjer se nahaja večje

število meril, s prošnjo, da se dostavijo na kalibracijo. Merila v montaži, proizvodnji, orodjarni, pa verjetno še na kakšnem oddelku, pa pobira Beti. Vsa merila se pred kalibracijo najprej pripravi na kalibracijo. Velik del časa vzame tudi čiščenje merila, saj marsikateri zadolženec ne razume ali pa noče razumeti, da je čistoča pri merilu in merjenju zelo pomembna. S periodično kalibracijo se ugotavlja točnost in zanesljivost meril. Izredna kalibracija je obvezna za merila, ki so bila zaradi okvare ali drugih tehničnih pomanjkljivosti izključena iz uporabe pred mesecem, v katerem poteče rok za periodično kalibracijo.

Na življenjsko dobo merila v veliki meri vpliva tudi ravnanje z njim. Nekdo, ki na merilo pazi ter ga po vsaki uporabi očisti in shrani v zato namenjeno embalažo, poskrbi za daljšo uporabno dobo merila. Žal je veliko tudi tistih, ki merilom ne namenijo kakšne posebne pozornosti, niti jih po uporabi ne očistijo, kaj šele, da bi jih lepo shranili. Obstajajo tudi primeri, ko si ga včasih kar malo priredijo in popravijo po svoje, s tem pa lahko spremenijo funkcijo merila.

Vsak zadolženec je ob poškodbi merila dolžan le-to ponovno dostaviti na kalibracijo, saj lahko vsaka poškodba, kamor sodijo tudi razni padci, vpliva na točnost in zanesljivost merila. Po pregledu in popravilu se opravi izredna kalibracija. Merilo se lahko vrne zadolžencu, ob ugotovitvi, da pa merilo ni več skladno z zahtevami, se le-to odpiše in zamenja z novim.

Upam, da sem vam na hitro predstavila, kako se merila naročajo in kako je s kalibracijami. Na koncu bi rada še enkrat poudarila, da je pri samem merjenju čistoča zelo pomembna, saj nam umazanija na merilu ali merjencu velikokrat lahko spremeni rezultat meritve. Merila ne uporabljajte kot ostalo orodje oziroma ga ne imejte kot nadomestek le-tega. Ob vsaki nepravilnosti, ki jo ugotovite, prosim obvestite naju z Beti ali prinesite merilo na kalibracijo. Ne smete uporabljati meril, ki so označena z nalepkami, na katerih ni več veljaven datum naslednje kalibracije, meril z belimi nalepkami in rdečim napisom odpis oziroma X, meril, ki sploh niso označena oziroma jim je nalepka o veljavnosti kalibracije odpadla.

Označeno merilo ni garant kvalitete, ampak je le indikacija, da je bilo predmet periodične oziroma izredne kalibracije.

ZAKLJUČEK

PROJEKTA RAZVOJA CENTRIFUGE CENTRIC 350 V PE LS

Tadeja Bergant

Tadeja Bergant – projektna pisarna: V Domelu imamo projektno pisarno, ki koordinira razvojne projekte, spremlja aktivnosti na razvojnih projektih, usklajuje resurse za projekte v Domelu ... V tem okviru sem kot »podpora« iz projektne pisarne »imela čast sodelovati« pri projektu razvoja centrifuge Centric 350. Zame je bila izkušnja pozitivna, ker gre v PE LS kljub vsemu za specifičen način dela, ki ga je bilo potrebno spraviti v »centralne okvire Domela«. To je bil poseben izziv, ki smo ga s projektno ekipo, katere vodja je bil Primož Vidic, po mojem mnenju dobro izpeljali.

Nad vsemi nami je »bdele« vodja razvoja v PE LS, Marjan Prevc, ki nas je usmerjal, »bremzal«, če smo se preveč zagnali v smer, ki ni bila prava, in nam pomagal s svojimi razvojnimi izkušnjami. Delali smo po principih, ki v Domelu veljajo za projektno vodenje in se držali pravil, ki so opisana v organizacijskem predpisu o razvoju izdelkov. Nad vsem so »žugale« še zahteve standarda za medicinske pripomočke (ISO 13485). Glede na slednje smo v Domelu prvič izdelali matriko obvladovanja tveganj, kot jo zahteva ta standard (poleg predvidenih tehničnih tveganj FMEA), in sicer s stališča uporabnika (kakšno je tveganje za uporabnika centrifuge – tudi posredno za pacienta, katerega vzorec se s centrifugo obdeluje). Pri tem nam je pomagal celo zunanji svetovalec (SIQ). Pri razvoju tega projekta smo izdelali tudi procesni in konstrukcijski FMEA ter s tem v povezavi plan nadzora – s programsko opremo APIS pod vodstvom in koordinacijo Ladi Nastran. Glede na specifično proizvodnega procesa in glede na to, da je bila tako FMEA kot programsko orodje APIS bolj kot ne novost, smo na rezultat zelo ponosni. Ekipa je bila zelo pripravljena sodelovati in zato smo zadevo uspešno pripeljali do konca. To je izvrstna podlaga za bodoče projekte.

Projektna ekipa iz leve proti desni: Klemen Benedičič, Primož Vidic, Matej Galjot, Marjan Prevc, Štefan Jelovčan

Razvoj procesa in vzporedno vpeljevanje načel kakovosti smo ob podpori tehnologa Klemena Benedičiča in predstavnika kakovosti Štefana Jelovčana začeli vzporedno z razvojem centrifuge kot izdelka in sproti izdelovali vse ustrezne dokumente. Tudi na tem področju je bila pripravljenost sprejeti »nov - Domelov način« velika. Velikokrat smo pri kakšni zadevi prišli že skoraj do konca, pa smo morali koncept postaviti »na glavo« in začeti še enkrat od začetka. S kislimi nasmehi sicer, ampak bili smo trmasti ... Pri projektu nam je pomagal tudi vodja proizvodnje Matej Galjot, ki je zaradi vključenosti v projekt od začetka »lažje podpisal« prevzem izdelka v redno serijsko proizvodnjo.

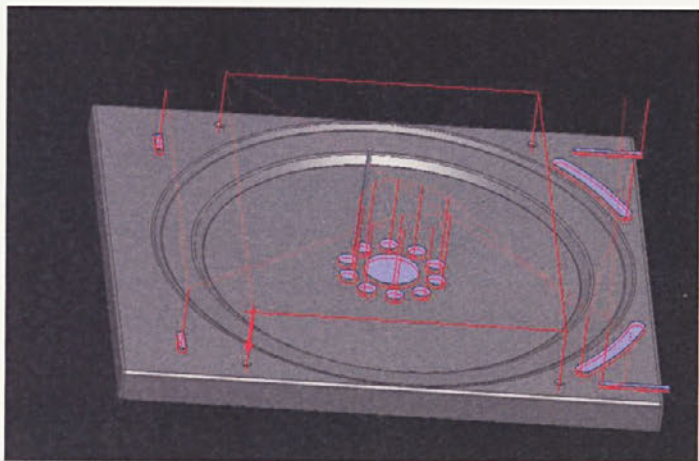
Projektno dokumentacijo smo urejali zgledno in dosledno – sistem map nam je zaradi svoje kompleksnosti in »doooooolge poti do map« malo nagajal, zato bomo v bodoče ta postopek poenostavili, kar je tudi ena izmed pozitivnih izkušenj na projektu.

Na koncu projekta – po uspešno opravljenih poskusnih serijah s potrjenimi kosi iz orodij, o katerih so bili izdelani vsi ustrezni zapisniki, smo speljali tudi »protokolarni« prevzem izdelka v serijsko proizvodnjo. S tem je razvoj »svoje dete« dal v oskrbo proizvodnji v upanju, da bodo imeli tam težavo zadostiti vsem naročilom, ki jih bo »zrihtala« prodaja - Boštjan Demšar.

Po projektne »protokolu« se ob uspešno zaključenem projektu »gre na pir«. Ker smo v Domelu, kar se tiče pravila »nič alkohola na delovnih mestih«, pridni, je Primož v okviru nalog vodje projekta poskrbel tudi za to in nas (vse, tudi delavce iz proizvodnje, ki so pridno pomagali pri sestavljanju vzorcev) povabil na enega najboljših tiramisujev v zadnjem času, kjer smo naredili povzetek dela na projektu, ga ocenili kot dobrega in si zastavili za cilj, da se moramo na naslednjem projektu spet potruditi za takšen tiramisu ...

Moja ocena projekta : - 5! Minus pa zato, ker so vedno priložnosti za izboljšave. ...

Primož Vidic – vodja projekta: Strokovna področja, kot so biotehnologija, genske raziskave, inženiring, medicina in farmacija, predstavljajo eno najbolj perspektivnih in hitro rastočih vej

Spodnji pokrov za centrifugo C350

gospodarstva. Laboratorijske raziskave na omenjenih področjih zahtevajo proizvode in opremo, ki je vse bolj specifična, kvalitetna in enostavna za uporabo. Skladno z rastjo omenjenih gospodarskih panog raste tudi povpraševanje po raziskovalni in analitični opremi za te namene.

Projekt Centric 350 je bil odprt po internem naročilu Domel-a. Cilj razvoja novega tipa centrifuge je bil pokriti najširši krog uporabnikov (zdravstveni domovi, bolnišnice, industrija, razni laboratoriji...). Kvalitetna izdelava, nizka cena in širok spekter uporabe so lastnosti, ki dajejo možnost prijave na javne razpise (tenderje), posledično pa ohranitev proizvodnje centrifug. Z nekaterimi novostmi, kot so nov elektromotor, frekvenčni regulator, zapiralo in ne nazadnje modernjša oblika, smo izdelek prilagodili trenutni finančni situaciji na trgu, vse omenjene novosti pa bomo uporabili tudi v vseh centrifugah nove družine.

Organizacijska predpisa 19 in 23 govorita o vodenju projektov ter razvoju in osvajanju novih izdelkov. V teoriji bi se pri razvoju novih produktov v vseh poslovnih enotah morali »držati« teh (in tudi ostalih) predpisov, a roko na srce, velikokrat se stvari poenostavljajo in pot te lahko hitro zanese. Pred začetkom projekta C350 se je razvojna dokumentacija izdelkov v naši PE večinoma shranjevala v fasciklih, mapah... zato je bil marsikateri list papirja, predvsem v primeru presoje, velikokrat »izgubljen ali založen«. Z uvedbo novega medicinskega standarda ISO 13485 to le ni bilo tako enostavno. Po principu »hočeš – nočeš – moraš« smo »speljali« praktično vse zahteve že omenjenega standarda in operacijskih predpisov. Seveda je bilo v začetni fazi težko, težko predvsem zato, ker smo se soočili z veliko novimi stvarmi (prehod iz Tehnice na PE LS), ki se prej niso izvajale oz. so se zaradi specifik del izvajale malce drugače.

S tem projektom smo usvojili veliko dodatnega znanja predvsem na področju vodenja projekta razvoja novega izdelka. Kljub vsemu menim, da je kakšna točka v operacijskih predpisih sama sebi namen. S pomočjo vodje projektne pisarne Tadeje Bergant smo zgledno uredili vse zahtevane dokumente v projektni mapi, tako da je bil projekt razvoja centrifuge Centric 350 uradno zaključen konec oktobra 2014 s prevzemom v redno serijsko proizvodnjo. Zdaj pa »novim zmagam nasproti«.

Ladi Nastran - razvoj Domel: Moja vloga v projektu je bila moderiranje FMEA v programu Apis. Apis je program za izdelavo analize FMEA. To je analiza možnih napak, ki se lahko pojavijo na dizajnu izdelka in v procesu izdelave, ter ukrepi za pravočasno odkrivanje in njihovo preprečevanje že v razvojni fazi. Izdelava FMEA za centrifugo je bil kar velik zalogaj. Sam proces izdelave centrifuge je zelo kompleksen in obsega veliko različnih operacij. Ker je njihova proizvodnja maloserijska, smo potrebovali kar nekaj časa, da smo popisali vse operacije. Prav tako ima centrifuga veliko sestavnih delov. Ko smo predvideli vse možne napake, ki se lahko pojavijo, smo določili ukrepe za odkrivanje in preprečevanje le-teh. Nazadnje smo izdelali še plan nadzora. Ekipa je bila zelo motivirana za delo, zato je bilo veselje delati v tako delavnem timu. Prepričana sem, da nam je uspelo preprečiti precej napak, ki bi se sicer lahko pojavile v proizvodnji ali celo kasneje pri uporabniku. Upam, da bo centrifuga zaradi dobrih lastnosti uspešna na trgu in bodo zanj v prihodnje prejeli veliko naročil.

Stefan Jelovčan - kakovost, Klemen Benedičič - tehnologija: Priprava dela in izvedba tehnološke dokumentacije po medicinskem standardu ISO 13485 zahteva, da se vsak korak, ki ga izvedemo, dokumentira. Zahtevana je najvišja stopnja sledljivosti, vse mora biti transparentno.

Pri projektu razvoja centrifuge Centric C350 sva bila zadolžena, da razvijeva proces izdelave za novo centrifugo ob upoštevanju zahtev kakovosti. Upoštevati sva morala smernice medicinskega standarda VDI-R2221.

»No, pa dajmo!« sva si rekla in najprej pregledala »razvojno mapo«, da bi ugotovila, kaj se od naju sploh pričakuje. Začela sva zbirati podatke, pisati poročila, analize. Na sestankih smo z razvojnim timom usklajevali roke, do kdaj mora biti kakšna stvar narejena, in se jih poskušala čim bolj držati.

Izdelali smo osnutek tehnologije. Ker sva sodelovala že pri izdelavi delov za prvi prototip centrifuge, smo se z vodjo projekta hitro dogovorili, kateri polizdelki se izdelajo »doma« v proizvodnji in kaj se bo kupovalo pri kooperantih. Predvideli smo orodja in priprave (tudi tukaj smo določili domačo proizvodnjo orodij/priprav) in se odločili, kaj bomo naročili pri zunanjih dobaviteljih.

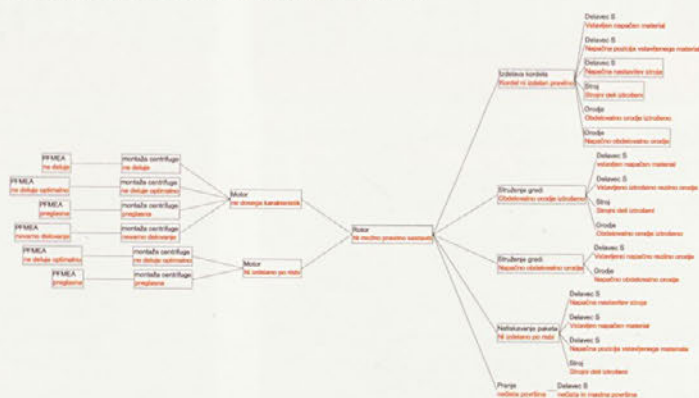
Prevzeli smo vzorce iz orodij, te smo skrbno premerili ter meritve zapisali v zapisnike, ki dokazujejo, da orodja ustrezajo predpisanim zahtevam.

Začela sva delati na navodilih za delo, navodilih za varno delo, operacijskih postopkih, izračunu norm in še kaj bi se našlo. Vzporedno s tem smo izdelovali tudi dokumentacijo v SAP-u. Odpirali so se identit, kode, pripenjale so se risbe. Ves čas sva bila na vezi s skupnimi službami v »baznem« Domelu, predvsem s službo standardizacije in z oddelkom za tehnično dokumentacijo, kjer so naju usmerjali in nama pomagali, da sva nazive materialov in strukturo kosovnice čim bolj uskladila glede na centralni sistem v Domelu.

Nato je prišla na vrsto prva tehnološka serija. Merili so se časovni normativi, zapisovali so se problemi, marsikaj je še manjkalo v dokumentaciji. Včasih smo se znašli pred zelo banalnim problemom – v sistemu je ostala kakšna razvojna risba, ki se je še zelo razlikovala od aktualne verzije, in potem smo se gledali in spraševali: »Kje za vraga se je pa to znašlo?« Ampak na koncu se je vse popravilo in smo dokumentacijo nekako »spravili skozi«. Sklicevali smo sestanke (mnogo teh) in se dogovarjali, kaj vse je potrebno še narediti, da bo izdelek zrel za v redno proizvodnjo.

Izdelek se je nato prevzel v proizvodnjo, izdelali smo zapisnik, ki potrjuje, da proizvod ustreza kupčevim zahtevam in da je »zrel«, da ga v »oskrbo prevzame proizvodnja«.

Najina naloga pa se s tem pri izdelku še zdaleč ne konča. Dokler je izdelek v proizvodnji »živi«, se spreminja, spreminjajo se tudi postopki izdelave v smislu izboljšav. Tudi če je projekt zaključen, najino delo ni končano. Dokler se bo centrifuga prodajala, bomo imeli še delo z optimiranjem in izboljšavami. Upava, da se centrifuga »dobro prime« in nam prinese lepo darilo pod božično jelko.

Strukturno drevo kot osnova za procesni FMEA – popis možnih napak v procesu izdelave enega od sestavnih delov in povezava na centrifugo.

KAZALNIKI

VZDRŽEVANJA

Roman Megušar

»Česar ne meriš, ne moreš uspešno upravljati.« Slogan iz managerskih učbenikov postane realnost, ko je potrebno prepoznati priložnost za racionalizacijo poslovanja. Redno vzdrževanje je bistveno za zagotovitev, da stroji in naprave delujejo tekoče, brez nepredvidenih zastojev. Pa vseeno prihaja do izpadov proizvodnje zaradi kurativnih okvar. Za uspešen pregled težav ter posledično tudi predlaganih rešitev le-teh zaradi preveč kurativnega vzdrževanja pa potrebujemo kazalnike ter razna poročila. Informacijski sistem SAP, točneje njegov modul vzdrževanje, nam omogoča natančno preglednost in analizo vseh podatkov. Za izdelavo in spremljanje kazalnikov ter za razna poročila o stanju strojev, posamezno ali po lokaciji, je pomembno, da so podatki v SAP-u zaupanja vredni ter ažurno vneseni.

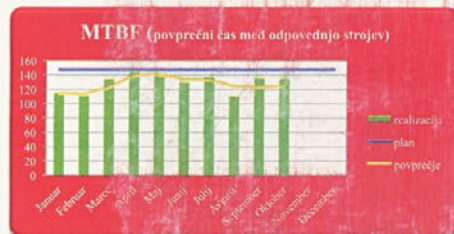
Od začetka letošnjega leta v vzdrževanju spremljamo štiri vrste kazalnikov.

1. **MTBF** - Mean time between failures – povprečen čas med odpovedjo strojev
2. **MTTR** - Mean time to repair – povprečen čas za popravilo stroja
3. **SN** – stopnja nujnosti – primerjava števila kurativnih nalogov s planiranimi in preventivnimi nalogi.
4. **SP** – stopnja preventive – primerjava števila kurativnih ur vzdrževalcev s planiranimi in preventivnimi urami vzdrževanja.

MTBF - Mean time between failures – povprečen čas med odpovedjo strojev

Kazalnik kaže vrednost deljenja ur razpoložljivosti stroja s številom nalogov kurativnega (nujnega) vzdrževanja. Na podlagi izkušenj iz prejšnji let smo kazalnik nastavili na določeno vrednost, za katero se sedaj moramo skupaj truditi, da bi jo izboljšali.

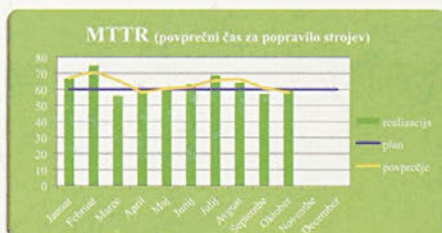
Cilj je, da je razpoložljivost strojev čim večja in da imamo čim manj nenapovedanih izpadov proizvodnje. Ta kazalnik bo prikazal točne rezultate takrat, ko bo kurativno obvestilo poslano v vzdrževanje samo takrat, ko gre res za neposredno motno proizvodnjo. Za druga vzdrževalska dela imamo na voljo tudi druge tipe obvestil.

MTTR - Mean time to repair – povprečen čas za popravilo stroja

Čas popravila stroja je pomemben in v vzdrževanju se trudimo, da napake odpravimo čim hitreje. Vedno pa ni vse v naših rokah, saj vseh rezervnih delov nimamo na zalogi, potrebujemo pa tudi usluge zunanjih servisnih služb. Čakanje na naročene dele in razne servise tudi podaljša čas popravila stroja.

Vrednosti tega kazalnika vsebujejo podatke o času od pošiljanja obvestila o okvari do zaključitve delovnega naloga. Pri izračunu

kazalnika se upošteva tudi določen zamik zaključevanja zaradi možnosti ponovitve napake in ponovnega popravila na isti delovni nalog.

SN – stopnja nujnosti – primerjava števila kurativnih nalogov s planiranimi in preventivnimi nalogi

Z vpeljavo projekta TPM v podjetje smo začeli še močneje delati na tem, da z različnimi preventivnimi ukrepi zmanjšamo kurativno vzdrževanje. Prej ločena opravila mehankega in elektro vzdrževanja smo združili na en delovni nalog, ažurirali naloge preventivnih del in na stroje namestili dokument, ki ga vzdrževalec po opravljenem preventivnem delu podpiše.

Stopnja nujnosti je rezultat deljenja vseh vzdrževalnih posegov v določenem časovnem obdobju z nujnimi vzdrževalnimi posegi.

SP – stopnja preventive – primerjava števila kurativnih ur vzdrževalcev s planiranimi in preventivnimi urami vzdrževanja

Kazalnik malo spominja na kazalnik stopnje nujnosti, vendar gre v tem primeru za delovne ure vzdrževalcev. Nalog kurativnega vzdrževanja največkrat vsebuje podatke o eni okvari. Precej pogosto pa se dogaja, da potem dela na tem nalogu več vzdrževalcev, včasih tudi druge službe. Nalog preventivnega vzdrževanja pa lahko vsebuje tudi veliko opravil (mazanje, kontrola

tesnjenja, kontrola varnostnih elementov,...), vzdrževalci imajo za ta dela določen časovni normativ.

Vse ure vzdrževanja, vpisane v informacijski sistem SAP v roku enega meseca, delimo z urami nujnega - kurativnega vzdrževanja. Željen rezultat je manjšanje okvar z zastoji proizvodnje ter čim več planiranega ter preventivnega vzdrževanja.

Razmerje ur kurativnega vzdrževanja v primerjavi s planiranim in preventivnim vzdrževanjem pa je tudi del presoje TPM 2. To je kazalnik, ki ni namenjen neposredno vzdrževalcem, v skupinah TPM pa poročajo o svoji lokaciji strojev. Za vsak oddelek, linijo ali pa po naročilu tudi posamezni stroj je na voljo dokument prikaza tega razmerja.

Že prvi hitri pregled kaže na to, da se stanje vzdrževanja strojev spreminja na bolje. Zmanjšati kurativno vzdrževanje je dolgotrajen postopek, ki zahteva veliko volje, predvsem pa voljo do sprememb vseh zaposlenih v vzdrževanju.

Razmerje preventiva - kurativa - skupno - celo vzdrževanje

	Prevent. ure	Kurativne ure	Stopnja prevent. %	Stopnja kurative %	Plan prevent. Ozi %	Plan prevet. DOMEL %
2013	6470	13546	32,3%	67,7%	35,0%	80,0%
januar	438	1248	26,0%	74,0%	35,0%	80,0%
februar	415	1222	25,4%	74,6%	35,0%	80,0%
marec	775	1172	39,8%	60,2%	35,0%	80,0%
april	715	1162	38,1%	61,9%	35,0%	80,0%
maj	729	1101	39,8%	60,2%	35,0%	80,0%
juni	481	1081	30,8%	69,2%	35,0%	80,0%
juli	686	1060	39,3%	60,7%	35,0%	80,0%
avgust	568	687	45,3%	54,7%	35,0%	80,0%
sept.	815	1286	38,8%	61,2%	35,0%	80,0%
oktober	884	1146	43,5%	56,5%	35,0%	80,0%
Povp.	6506	11165	36,8%	63,2%	35,0%	80,0%
2014						

ČISTILNA

AKCIJA NA PROGRAMU 482

Erika Teropšič

»Generalna čistilna akcija se že sliši grozno, ko pa z njo enkrat začneš, lahko dobiš občutek, da ne bo nikoli končana.« To je uvodni del članka, ki sem ga prebrala v časopisu in preverjeno drži. Generalno čistilno akcijo smo zadnjo novembrsko soboto izvedli tudi na rotorski in montažni liniji 482 na lokaciji Reteče. K temu so nas spodbudile zahteve 5S in TPM metode, ki smo jih pričeli uvajati. Udeležba na čistilni akciji je bila dobra. Poleg operaterjev in mojstrov so se akcije udeležili tudi člani TPM ekip iz drugih oddelkov (kakovost, vzdrževanje in tehnologija).

Krpe, čistila - vse je bilo pripravljeno. Čiščenja smo se lotili sistematično. Vodji ekip sta že pred tem naredila razpored, kdo kaj čisti, tako da je bilo vsakemu jasno, kaj je njegova naloga. Najbolj zahtevno in obsežno je bilo čiščenje lakirne naprave. Očistili smo vse stroje in proizvodne linije. Ne samo zaradi lepšega izgleda ampak tudi zaradi vzdrževanja, saj na umazanih strojih skoraj ni bilo mogoče določiti, kje pušča olje. Sproti smo odstranjevali nepotrebne in nerabne stvari. Vzdrževalci so tekom čistilne akcije opravili kar nekaj manjših vzdrževalnih posegov.

Na koncu akcije smo si bili vsi enotni, da enkratno generalno čiščenje ne zadostuje, saj bi se v zelo kratkem času spet valjali v umazaniji, zato je potrebno uvesti vsakodnevno in tedensko čiščenje proizvodnih mest. Naloga vseh nas pa je, da sedaj doseženo stanje vzdržujemo.

Z aktivnostmi, ki jih izvajamo kot skupina, se jača povezanost med člani tima, kar je pogoj za uspešno delovanje TPM skupin.

PREJ -> POTEM

DEVETI

SLOVENSKI FORUM INOVACIJ

Blaž Benedik

12. in 13. novembra letos je v Cankarjevem domu potekal 9. Slovenski forum inovacij, ki ga je organizirala javna agencija za spodbujanje podjetništva – SPIRIT Slovenija. Tako po številu izbranih inovacij (izbranih in razstavljenih je bilo 48) kot tudi po številu samih udeležencev foruma je bil Domel zagotovo eno izmed najbolj zastopanih podjetij na forumu.

Skupinska slika Domelovcev na forumu – razstavljalci inovacij, prejemniki priznanj in nagrajenci Domelove oktobrske akcije inovativnosti.

Večina Domelovcev je bila na sejmu prisotnih v okviru oktobrske akcije zbiranja inovativnih predlogov. Dvajset posameznikov, ki so v akciji aktivno sodelovali, je podjetje nagradilo z obiskom foruma in skupinskim kosilom. Forumu so se udeležili tudi razvijalci razstavljenih in nagrajenih inovacij.

Obiskovalci smo bili lahko priča neverjetno domiselnim in uporabnim proizvodom, storitvam in poslovnim modelom, ki so vsi plod slovenskega znanja. Domel je na forum prijavil dve novosti in obe sta se uvrstili med ožji krog favoritov za prejemnike nagrad. SOFC Blower puhalo za visokotemperaturne gorivne celice je kandidiralo v kategoriji »najinovativni« proizvod, EC puhalo Ultimate 1000 pa v kategoriji »najposlovni« model.

Prva Domelova inovacija, SOFC Blower, omogoča doseganje visokih izkoristkov in dolgotrajno in neprekinjeno obratovanje nad 600°C. Namenjen je vgradnji v končni sistem gorivnih celic. Na novo razvito

kompaktno ohišje, z izvirnim vpetjem puhal, omogoča dobro hlajenje elektronike in hkrati učinkovito duši vibracije motornega dela.

Druga Domelova inovacija – puhalo Ultimate 1000 pa omogoča doseganje visokih pretokov z motorjem, ki je nekajkrat manjši od konkurenčnih produktov. Omenjeno puhalo Ultimate 1000 je prejelo prvo nagrado v kategoriji »najposlovni« model. Najboljše izmed vsega pa je, da se puhalo že dobro prodaja in da med kupci obstaja veliko zanimanje zanj. Čestitke ekipi!

Od preostalih nagrajenih inovacij je največ pozornosti pritegnilo energetska učinkovito vodno plovilo – Quadrofoil (nagrada v kategoriji odličnost uporabnosti ustvarjalnih industrij). Gre za čoln, ki se z uporabo podvodnih kril skoraj v celoti dvigne iz vode. Podvodna krila omogočajo mirno in tiho plovbo tudi po razburkani vodi. Plovilo žene elektromotor s 5,5kW močjo, kar mu

Nagrado za »najposlovni« model za puhalo Ultimate 1000 je prevzel direktor PE ECS Lojze Demšar

omogoča doseganje hitrosti do 21 vozlov (cca. 40km/h). Poleg tehnično dovršenega produkta je podjetju že uspel preboj na trg. Proizvodnja vozil že teče, število naročenih plovil pa se iz tedna v teden povečuje. Quadrofoil je ime, ki ga bomo v prihodnosti gotovo še kdaj slišali.

Izmed vseh razstavljalcev so prvo nagrado prejeli v družbi Anigmotech za inovativno brezdotično kontrolno enoto za pametno hišo. Gre za stikalo, ki ga kontroliramo s pomočjo preprostih kretenj. Tako lahko na primer prižgemo luč z zamahom v desno, dvignemo

Domelova ekipa pred stojnico nagrajenega EC puhala Ultimate 1000.

zaveso z zamahom navzgor in podobno. Inovatorji ciljajo na lastnike petičnih stanovanj in pametnih hiš. Navkljub izpopolnjenemu videzu pa bodo novi lastniki takšnih kontrolnih enot morali bolj paziti na kretnje svojih rok. Nehote bi z zamahom lahko prižgali ali izklopili kakšno napravo.

Zanimivo inovacijo je predstavil tudi Laboratorij za eksperimentalno mehaniko Fakultete za strojništvo, ki je razvil nov granulirani material za dušenje vibracij in hrupa. Material je bil razvit za dušenje vibracij železniških tirov, a ga je mogoče uporabiti tudi v drugih aplikacijah.

Število razstavljenih inovacij se na forumu iz leta v leto povečuje, kar je znak, da se pomena inoviranja tudi v Sloveniji vedno bolj zavedamo. Večino inovacij so prispevala srednja, majhna in mikro podjetja. Zastopanost večjih slovenskih podjetij na sejmu pa ni bila najboljše. Od večjih podjetij sta bila poleg Domela na forumu prisotna le še Acroni in Helios. Tudi v podjetjih, kot so Petrol, Krka, Danfos, Gorenje, Hidria, Kolektor, Revoz itd., verjetno ne manjka inovativnosti. Predvidevam, da večja podjetja ne kažejo toliko zanimanja za forum zato, ker niso odvisna od promocije na takšnih dogodkih. Kljub temu bi prisotnost vsaj še kakšnega večjega podjetja težo dogodka še povečala.

Ko smo dodobra pregledali vse stojnice in ko se je slovesna podelitev že zaključila, smo odšli še na skupno kosilo v TaBar, kjer strežejo okusne španske tapase. Še pred tem pa smo naredili eno skupinsko za naše glasilo.

Plovilo Quadrofoil je pritegnilo veliko zanimanja.

Ena izmed dveh Domelovih inovacij na stojnici – puhalo SOFC Blower za visokotemperaturne gorivne celice.

Jože Prezl

V zadnjem času smo zopet imeli skrbi z višino vodostaja. Kot je videti na spodnjem grafu, sta bila v prejšnjem mesecu dva alarma, in sicer obkrat v nočnem času. Za lažje spremljanje podatkov je na parkirišču našega podjetja poleg reke Sore postavljena merilna postaja, ki meri višino, pretok in temperaturo reke Sore.

Te podatke lahko preverite na spletni strani ARSO – Informacije o vodah – stanje voda, prikaže se vam zemljevid. Da lahko vidimo »naše« grafe, kliknemo na reko Soro.

Alarm za višino reke se nam sproži pri višini vode 2,5 metra (250 cm), pri višini 4,3 metra pa se začne prelivati voda na parkirišče. Važen podatek pa je tudi pretok vode. Zgornji most na Racovniku je najožja točka na trasi reke skozi Železnike. Ta naj bi imel možnost pretoka okoli 120 kubičnih metrov na sekundo (m³/s).

Ko spremljamo podatke iz merilne postaje in je višina vode že visoka, je doma za računalnikom težko pričakati osvežene podatke.

Uradna meteorološka služba ima tudi svojo spletno stran (meteo.si), ki se jo gleda v kombinaciji s prej omenjeno. Na tej strani si lahko ogledamo vreme za nazaj in naprej s padavinami vred, in sicer za Slovenijo in sosednje države.

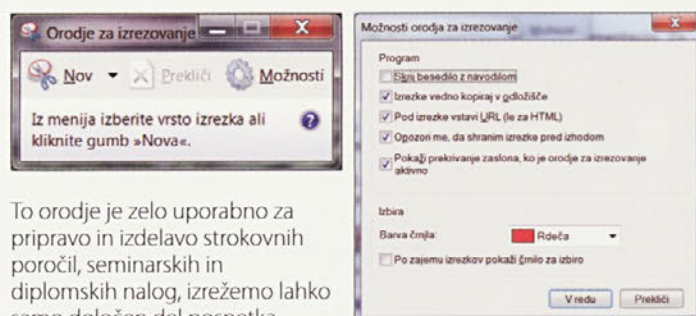
Roman Megušar

Za izdelavo raznih poročil in navodil potrebujemo tudi slikovno dokumentacijo. Za zajem določenega dela računalniškega ekrana se je največkrat uporabljala tipka »Print Screen« na tipkovnici.

Ta izrez ni bil vedno najlepši, saj je poleg željene vsebine le-ta vseboval še kakšne nepotrebne dodatke.

Na spletu je kar precej plačljivih in tudi zastojnih programov za zajem posnetka ekrana. Le-te je potrebno namestiti, največkrat so tudi v tujem jeziku.

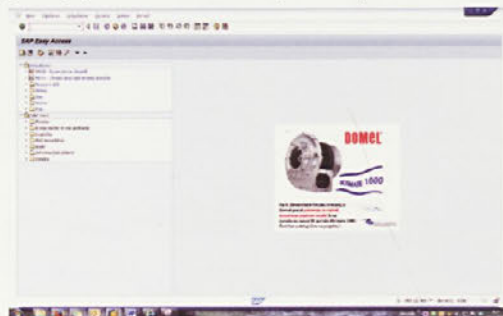
Informacijski sistem Windows 8 pa že vsebuje zelo uporabno orodje: Orodje za izrezovanje. Najdemo ga med programi v mapi pripomočki.

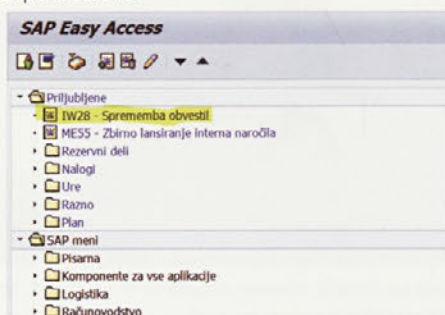
To orodje je zelo uporabno za pripravo in izdelavo strokovnih poročil, seminarskih in diplomskih nalog, izrežemo lahko samo določen del posnetka ekrana ter ga tudi označimo ali komentiramo. Posnetek lahko brez shranjevanja prilepimo v dokument, priložimo elektronski pošti ali pa ga kot fotografijo shranimo med dokumente.

Primer: Nekomu želimo pokazati posnetek začetnega ekrana informacijskega sistema Sap ter urejenost mape priljubljene.

Na spodnji sliki je primer še klasične uporabe tipke »Print Screen«.

Z uporabo orodja za izrezovanje pa zajamemo le del ekrana ter označimo kot pomembno.

SVET

DELAVCEV SPREJEL PROGRAM
DELA ZA LETO 2015

Aleksander Volf

Nedvomno velja, da je dobro postavljen program dela sveta delavcev nujna podlaga za uspešno delovanje sveta in svet delavcev bo uspešnejši, če bo imel program svojega dela in če ga bo uresničeval. Uresničevanje postavljenega programa pa je tudi podlaga za presojo uspešnosti delovanja sveta delavcev na koncu posameznega časovnega ali celotnega mandatnega obdobja.

Svet delavcev mora tako resno in temeljito načrtovati svoje delovanje, kar praktično pomeni, da mora v svojem podjetju aktivno prevzemati pobude in samoiniciativno posegati na vsa tista področja poslovnega odločanja, ki zadevajo vse zaposlene in za katera so le-ti tudi najbolj zainteresirani. Zares dober in učinkovit svet delavcev mora delovati samoiniciativno (proaktivno), kar pomeni, da mora sam iskati, raziskovati in odkrivati probleme v podjetju ter oblikovati ustrezne rešitve, ki jih predlaga upravi. Svet delavcev ima torej izjemno pomembno vlogo v sodobnih podjetjih, ki jo brez ustreznega lastnega programa dela nikakor ne more učinkovito opravljati in tako celovito zastopati interese vseh zaposlenih. Skratka, svet delavcev, ki nima svojega programa dela je hkrati tudi brez ciljev in tako v glavnem prepuščen toku dogajanj v podjetju, na katere nima vpliva oziroma se na vse skupaj odziva le »reaktivno«, največkrat šele na pobudo delodajalca. Cilj vsakega dobrega sveta delavcev pa mora biti aktivno sodelovanje pri poslovnem odločanju v podjetju, kar od njega zahteva, da si takoj po izvolitvi zastavi zelo jasne cilje, kaj želi v imenu zaposlenih doseči.

Svet delavcev se torej v imenu zaposlenih vključuje v vse vidike poslovnega odločanja. Pri tem je seveda jasno, da svet delavcev ni nikakršna »vzporedna uprava« v podjetju, kajti za vodenje poslova je zadolžena uprava, svet delavcev pa se v poslovnem odločanju le tako ali drugače vključuje.

Intenzivnost takšnega vključevanja sveta delavcev v sprejemanje poslovnih odločitev v podjetju pa je odvisna od različnih elementov:

- kako močan je neposreden interes zaposlenih pri določeni problematiki,
- s kakšnim obsegom relevantnih informacij razpolaga,
- kakšen je domet znanja in poznavanja določene problematike pri članih sveta delavcev.

Zato se bo svet delavcev pri posameznih vprašanjih pač omejil le na to, da bo želel biti o njih le temeljito informiran in konzultiran z vidika varstva interesov zaposlenih (reaktivno delovanje sveta delavcev), pri drugih vprašanjih pa bo sam nastopil kot iniciator in predlagatelj konkretnih rešitev (samoiniciativno oziroma proaktivno delovanje sveta delavcev).

Tekoče (reaktivne) in načrtovane (proaktivne) naloge sveta delavcev

Velja, da je vključevanje sveta delavcev v odločanje reaktivno zlasti v tistih primerih, ki jih ureja zakon v določbah od 89. do 98. člena kot pravice sveta delavcev do:

- obveščenosti,
- skupnega posvetovanja,
- soodločanja,
- začasnega zadržanja odločitve delodajalca.

Gre torej za t. i. tekoče naloge sveta delavcev, ki jih v načelu ni mogoče vnaprej planirati, v zvezi z njimi pa je potrebno v programu dela natančneje urediti le:

- ukrepe,
- aktivnosti,
- nosilce in roke aktivnosti, s katerimi se zagotavlja, da bo svet delavcev tovrstne naloge tudi dejansko učinkovito izvedel.

Izrazito proaktivno pa mora biti delovanje sveta delavcev na tistih področjih, kjer razen splošnega interesa za večjo poslovno uspešnost podjetja obstaja tudi močnejši »specifičen interes zaposlenih«. Gre zlasti za široko področje t. i. »kakovosti delovnega življenja«, ki zajema zadovoljevanje najrazličnejših materialnih, socialnih in osebnostnih potreb zaposlenih v sferi dela (skupine potreb »imeti«, »biti« in »ljubiti«). Glede vprašanj, ki zadevajo kakovost delovnega življenja, bo moral seveda svet delavcev svoje aktivnosti posebej načrtovati (»načrtovane naloge«) in v zvezi z njimi v programu svojega dela čim natančneje opredeliti:

- cilje, ki jih želi doseči,
- poti, načine in aktivnosti za doseg postavljenih ciljev,
- nosilce posameznih aktivnosti,
- roke za izvedbo teh aktivnosti.

Tako imenovane načrtovane naloge se delijo še na:

- stalne naloge,
- enkratne (ciljno zaključene) naloge.

Med stalne naloge sodijo tiste permanentne in periodično ponavljajoče se naloge, ki po svoji naravi nimajo končnega cilja, z dosego katerega bi jih bilo mogoče zaključiti. Enkratne pa so tiste naloge, ki imajo takšen končen cilj.

Delitev načrtovanih nalog na stalne in enkratne (ciljno zaključene) naloge je smiselna predvsem zato, ker je za opravljanje stalnih nalog priporočljivo oblikovati posebne od-bore

sveta delavcev. Tu se skriva tudi najenostavnejši odgovor na pogosto vprašanje, koliko in katere odbore naj bi imel svet delavcev.

Enkratne (ciljno zaključene) naloge pa je po drugi strani potrebno v programu dela bistveno bolj precizno razdelati v smislu natančnega definiranja vseh posameznih potrebnih aktivnosti ter rokov in nosilcev za njihovo izvedbo.

Interni organizacijski načrt sveta delavcev

Neobvezna, vsekakor pa zelo priporočljiva, sestavina programa dela sveta delavcev je t. i. interni organizacijski načrt, v katerem se opredelijo organizacijski ukrepi za povečanje lastne učinkovitosti sveta delavcev.

Na podlagi vseh naštetih dejstev in specializiranega usposabljanja članov sveta za pripravo programa dela smo tako na ločenih programskih sejah obravnavali vse predloge potencialnih nalog in oblikovali predlog Programa dela sveta delavcev za leto 2015, ki smo ga v nadaljevanju, na 3. seji sveta delavcev, tudi potrdili.

Program dela sveta delavcev za leto 2015 si lahko podrobno ogledate na naši spletni intranet strani – svet delavcev.

DOMEL
SVET DELAVCEV
KAPITALSKO POVEZANIH DRUŽB
www.domel.si

PROGRAM DELA

**SVETA DELAVCEV
KAPITALSKO POVEZANIH DRUŽB**

ZA LETO 2015

Naslovnica programa dela sveta delavcev za leto 2015

KONČNO

NEKADILEC

Jože Prezl

Po 38 letih kajenja sem se odločil, da temu naredim konec. Kaj me je pripravilo do tega? V tem vrstnem redu: zasvojenost in licemerstvo države. Ne mislim pisati o skurjenih pljučih in o ostalih stereotipih, samo povedal bi rad, da je postati nekadilec lažje, kot sem si predstavljal. Da sem prenehal kaditi, mi je pomagala knjiga Alena Carria »Končno nekadilci«.

Kot vsak si želim, da na mene in na moja dejanja nima pravice nihče vplivati. Z nikotinom pa sem zaslužnjil samega sebe. Država pa, z napisom na škatlici cigaret o škodljivosti, misli, da je svoje opravila in je ostalo naša svobodna izbira. Nisem eden tistih, ki prenehajo z eno slabo razvado in vsem okoli sebe trosijo nasvete. Tisti moji domači, prijatelji in obiskovalci, ki kadijo, še vedno pri meni lahko prižigajo cigarete v tistih prostorih, kjer se je tudi prej kadilo. Kadilci se pač odločijo, da bojo živeli v dimu in smradu. In to je vse.

svobodil sem se nekaterih navad. Sedaj mi ni potrebno več razmišljati, ali imam dovolj cigaret za čez praznike, ali bo pavza na eno uro, da ga bom prižgal, ali naj za vsak slučaj pokadim dva, če kasneje ne bo priložnosti. Ja, kar nekaj skrbi je odpadlo.

Še nekaj statistike. Na mesec sem dal za tobak 150€, na leto pa 1600€. Če preračunam na 38 let kajenja je to približno 60.000€. Država ima od zavojčka cigaret 90 odstotkov, proizvajalec pa samo 10 odstotkov. Če sem vsak dan pokadil 30 cigaret in so stale 5€, sem dal vsak dan državi 4,5€. Kadilci v Sloveniji prispevajo v državni proračun vsak dan približno en milijon evrov. Po neki nizozemski statistiki kadilci umrejo osem let prej (osem let manj pokojnin) in so šest let manj v bolnicah. In če dodamo še, koliko prispevajo v državni proračun, ima država od njih samo dobiček. Kaj pa dela država? Še bolj nas omejuje z zakoni in še bolj vas/nas meče ven.

Tistim nekadilcem, ki so mi čestitali, da sem prenehal, sem povedal, da delajo napako, saj v kolikor vsi prenehajo kaditi, nastane v državi blagajni luknja, ki jo bomo morali zapolniti vsi (tudi nekadilci), in jaz nikoli več ne bom plačeval tako visokega davka, kot sem ga do sedaj. Naletel pa sem na sodelavca (Simona), ki mi je na to odgovoril, da mu je

vseeno, če bo on plačeval več, glavno je, da sem jaz prenehal kaditi in na sploh je bil vesel, kot da bi prenehal kaditi on.

Z novim letom bo na območju našega podjetja prepovedano kaditi. V Sloveniji je že kar nekaj podjetij, kjer se na območju podjetja ne kadi. Vem, da bo za kadilce to velika preizkušnja in da bodo nekateri kljub vsemu prižgali cigareto. Zato me skrbi požarna varnost, saj je možnost, da se kadilec skriva v kakšen kot in/ali odvrže cigareto na neprimerno mesto, velika. Nekaj zaposlenih z daljšim stažem me je tudi opozorilo, da so se navadili kaditi v podjetju. Ja, včasih je bilo tako - če si imel pavzo brez veze, si bil lenuh, če si pa kadil in nič delal, je bilo pa v redu. No, zdaj pa je prilika, da podjetje pomaga tudi pri prenehanju. Tisti, ki ne morete prenehati s to razvado, si boste zagotovo morali omisliti druge načine vnosa nikotina v telo (žepke, razne žvečilne itd.).

Kadilci, ki prenehajo kaditi, imamo običajno še eno preklestvo - zredimo se (pri meni je bilo to sedem kilogramov). Ko se odpovemo nikotinu, moramo zdržati še pritisk hladilnika. To je v glavnem zaradi tega, ker nimamo kaj početi v kombinaciji rok in ust. Žal se moramo boriti hkrati na dveh frontah.

Kdor želi, da bi prenehal kaditi, se lahko oglasi pri avtorju tega prispevka. Pomagam lahko s svojimi izkušnjami in z izkušnjami drugih. Pravilo knjige, ki sem jo omenil zgoraj, je, da šele ko jo preberemo do konca, prenehajo kaditi. Jaz sem jo bral tri mesece, ker nisem želel prenehati s kajenjem. V kolikor se odločite prenehati kaditi, je prvo pravilo, da popolnoma prenehate, ni postopnega zmanjševanja. Tudi po več letih se ne sme prižgati niti ene cigarete. Vem za tri sodelavce, ki so že nekaj let abstinenti, pa so nato za šalo prižgali cigareto in sedaj zopet redno kadijo. Potreba telesa po nikotinu pade v nekaj tednih, na običajno stopnjo zasvojenosti pa naraste po eni pokajeni cigareti. Tudi avtor zgoraj omenjene knjige pravi, da knjiga pomaga samo, ko prvič prenehajo.

Ta članek sem napisal v želji, da spodbudim čim več kadilcev k prenehanju, saj življenje res postane cenejše in bolj enostavno.

Ja, no, če že hočete, pa še bolj zdravo.

Kombinacija za sprostitve

ERGONOMIJA

DELOVNEGA MESTA

Jernej Lenkič

Ergonomija je oblikovanje dela po človeku. Je jedro znanja o človeških zmognostih, njegovih mejah in značilnostih, ki so primerne za delo. Ergonomski načrt je uporaba tega znanja pri oblikovanju orodij, strojev, sistemov, opravil, del in okolij za varno, udobno in uspešno človeško rabo. Filozofija ergonomije je prilagoditev dela človeku. Beseda ergonomija izhaja iz grških besed *ergos*, ki pomeni "delo", in *nomos*, ki pomeni "naravni zakoni o" ali "učenje o".

Ergonomija je veda, ki obravnava:

- razdelitev dela med različnimi sistemi človekovega telesa,
- vpliv človeka na oblikovanje delovnega mesta,
- vpliv delovnega okolja na človeka,
- sposobnost reagiranja na spremembe v okolju,
- učenje, utrujenost, treniranje, kvalifikacije, usposobljenost,
- delo v skupini, motivacijo, sodelovanje.

Cilji ergonomsko oblikovanih delovnih mest so:

- razbremenitev delavcev,
- krajši operacijski časi,
- odpravljanje poklicnih bolezni,
- povečevanje zavzetosti delavcev,
- zagotavljanje enakomerno visoke kvalitete izdelkov,
- zadovoljstvo delavcev.

Ergonomsko pravilni položaj telesa pri delu lahko dosežemo z uporabo dveh osnovnih načel:

- delo mišic za vzdrževanje položaja telesa mora biti čim manjše,
- omogočati moramo čim večjo svobodo gibanja.

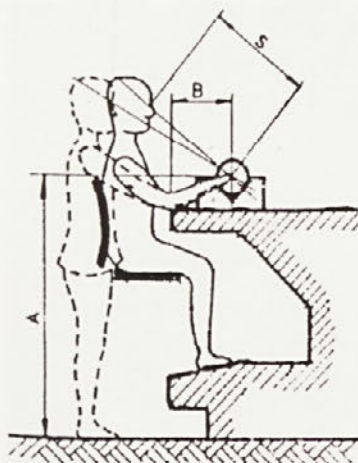
Poleg udobnega položaja delavca med samim opravljanjem dela je pomembno, da poskrbimo za nemoteno delovanje telesnih funkcij, ki jih telo opravlja nezavedno. Tu govorimo o metabolizmu našega človeškega organizma. Metabolizem je skupno ime za procese, ki pretvarjajo kemično energijo v mehansko in v toploto. Pri teh procesih je potreben kisik, ki prihaja v tkiva s krvnim obtokom preko pljuč. Pri tem sproščena energija se porabi za krčenje mišic.

Simbol	Telesni položaj in drža	Povišanje glede na L1		Močna obremenitev mišic
		metabolizem kJ/min, W	pulz P/min	
S1		0,67 11,17	14	
S2		1,59 26,51	18	hrbet, stegno
S3		2,34 39,01	17	hrbet, stegno
S4		1,25 20,84	18	hrbet
H1		1,13 18,84	10	meča, stegno
H2		1,17 18,50	14	ramena, stegno

V tabeli je prikazano, kako je človeški metabolizem odvisen od drže človeka. Razumljivo je treba tudi na delovnih mestih paziti, kako bomo delavca obremenili. Položaj delavca bomo izbirali tako, da bo telo čim manj obremenjeno. Visok krvni pulz in konstantne obremenitve mišic niso le zdravju škodljive, ampak so tudi zagotovilo za nezadovoljnost. Takoj opazimo, da so najboljša izbira vzravnanost stanja in pa vzravnanost sedenja. Edino, kar bi bilo bolje od tega, je ležanje, ki pa se ga na žalost ne vzpodbuja na delovnem mestu.

K1		klečanje, normalno	1,17 19,50	21	
K2		klečanje, upognjeno	1,34 22,34	22	hrbet
K3		klečanje, roke nad glavo	1,50 25,01	26	hrbet, ramena
S1		sedenje, normalno	0,25 4,17	7	
Si1		sedenje, upognjeno	0,63 10,50	13	hrbet
Si2		sedenje, roke nad glavo	0,67 11,17	13	hrbet, ramena
L1		ležanje, mirna lega	0,00 0,00	0	
L2		ležanje, roke nad glavo	0,25 4,17	3	vrat

Najboljša rešitev je torej kombinacija stanja in sedenja, na tak način si poskušamo urediti tudi delovna mesta. Središče dela mora biti na primerni oddaljenosti od nas, da se lahko držimo vzravnanost. Na preprost način si lahko to zagotovimo s stoli z nastavljivo višino.

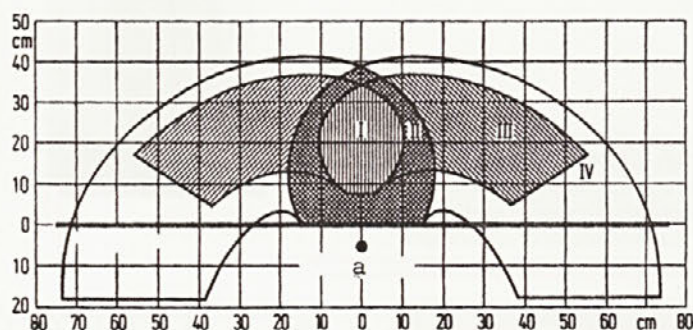

Opis	Mere [mm]
Delovna višina (A)	
- natančno delo	1275
- delo s strojem	1100 – 1200
- ročno delo	1000
Oddaljenost središča od roba (B)	
- natančno delo	200
- delo s strojem	300
- ročno delo	max. 325
Oddaljenost od nosu (S)	
- natančno delo	280
- delo s strojem	270
- ročno delo	450

Po skici levo in tabeli se lahko preprosto orientiramo pri prilagajanju svojega delovnega mesta. Vidimo, da so ene izmed najbolj pomembnih dimenzij oz. razdalj sledeče:

- Razdalja od nosu do središča dela.
- Oddaljenost središča dela od roba delovne površine.
- Delovna višina.

Za primerno prilagojeno delo si moramo na koncu urediti še delovno površino. Le-to si razdelimo v več segmentov.

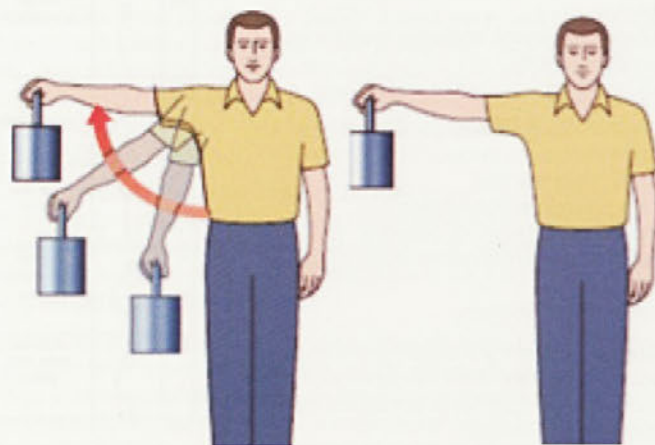
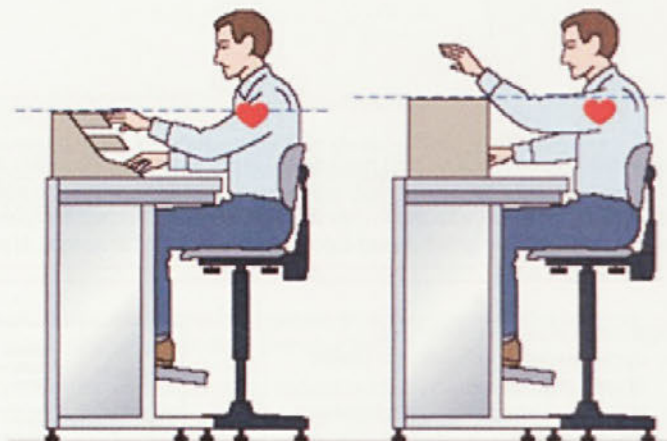

Osrednji del(I), kamor pogosto in hitro segamo z obema rokama, je center dela. Tu obe roki delata v vidnem polju. Naslednji del je razširjena delovna površina(II), ki jo lahko delavec doseže z obema rokama, a se mora pri tem še dodatno obračati s telesom. Tretji del(III) je namenjen delu z eno roko. Tu imamo shranjene pogosto predmete in uporabljana orodja. Razširjeni prostor gibanja ene roke (IV), ki zahteva dodatno gibanje telesa, pa se uporablja za redkeje uporabljane predmete. Logično je, da dlje kot gremo od središča dela, več časa nam vzame, posledično pa smo pri opravljanju svojega dela počasnejši.

Poleg tega pa poznamo še nekaj preprostih ukrepov za doseganje boljše ergonomске ureditve delovnega mesta:

Izogibanje delu nad višino srca

Delo, ki zahteva stalno ali pogosto delovanje z rokami nad višino srca, je zelo neugodno. Krvni pretok je v takem primeru otežen, česar posledica je hiter padec naših sposobnosti.

Izogibanje stalnemu dviganju bremen in držanju bremen

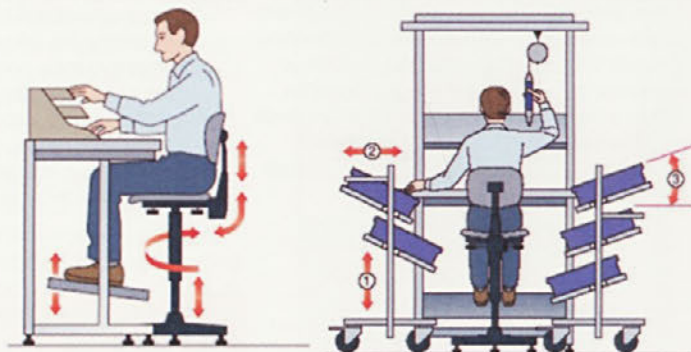
Take operacije nas utrujajo. Zaradi motene oskrbe s krvjo pa imamo v takem primeru tudi poslabšano koordinacijo gibov.

Upoštevanje vidnega polja

Pri delu in ureditvi delovnega okolja upoštevamo tudi vidno polje ter se tako izognemo nepotrebnemu premikanju glave in oči. Ti dve dejavnosti povzročata pogoste spremembe fokusiranja v naših očeh, kar nas utruja.

Prilagodljivost delovnega mesta

Vse, kar nas obkroža (stoli, naslonjala, podstavki za noge, zalogovniki, zaboji, orodja, računalnik ...), mora biti do določene mere nastavljivo. Zelo pomembno, da si lahko vsak posameznik prilagodi delovno mesto tako, da mu najbolj ustreza. S tem si ne zagotovimo le zadovoljstva, ampak tudi večji delovni uspeh, saj bomo lažje opravljali naloge.

Seveda pa je vse to le zelo groba osnova. Znanost o ergonomiji je zelo obsežna, poleg tega se mora stalno spreminjati in razvijati, da je lahko v koraku s časom. Vse, kar je bilo tu napisanega, je le kratek izvleček iz diplomskega dela o snovanju novega delovnega mesta na montažni liniji.

Skratka, pogledjte malo, kje in kako sedite/stojite, ko delate, in kakšna je vaša delovna okolica. Mogoče lahko sami v manj kot minuti poskrbite za bolj »udobno« delo.

POTUJOČA

HIŠKA EKSPERIMENTOV

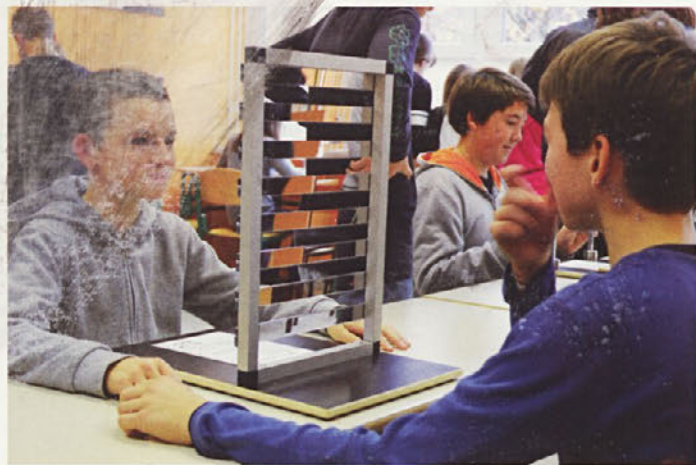
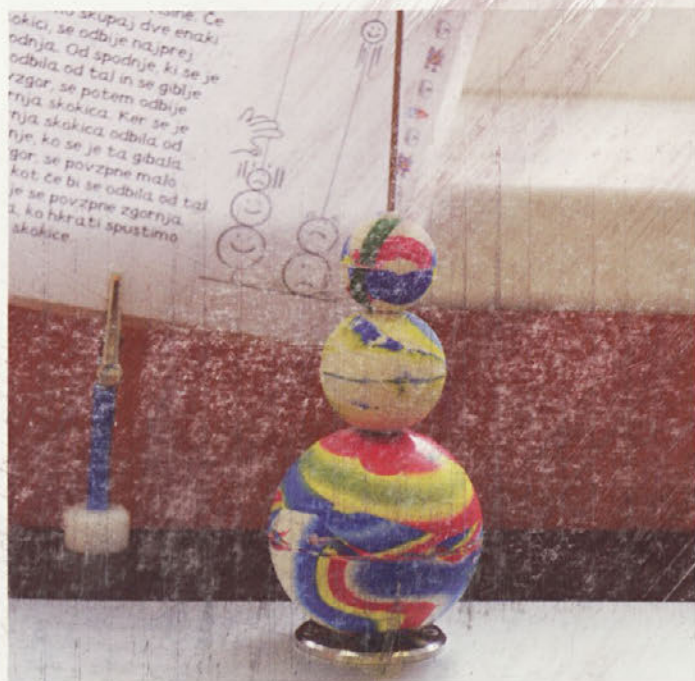
Hiška eksperimentov je 18. novembra 2014 obiskala OŠ Železniki z namenom, da predstavi učencem in njihovim staršem znanost na zanimiv in zabaven način. Hiška eksperimentov je majhna Hiša eksperimentov, po duši popotnik, ki potuje po celi Sloveniji in za en dan eno izmed slovenskih osnovnih šol spremeni v center znanosti. Celodnevni dogodek je omogočilo tudi naše podjetje Domel.

Romana Lotrič

V dveh učilnicah so postavili več kot štirideset različnih mobilnih eksperimentov, ki jih udeleženci lahko tudi sami preizkusijo. S tem nam na preprost in zanimiv način prikažejo naravne zakonitosti in pojave iz vsakdanjega življenja. V enem izmed razstavljenih eksperimentov je Domelovo puhalo.

Hiška eksperimentov je novost Hiše eksperimentov. Je videti kot nekakšen muzej z umetninami, vendar s to razliko, da se lahko otipajo z rokami, se preizkusijo, s tem pa spoznavamo nove in nove reči. Ob vsakem eksperimentu so navodila, ki so tudi ilustrirana.

SLADKORNA

BOLEZEN

Janja Kozjek

Spet bomo zamenjali koledarje in vstopili v novo leto. Ne da se povedati, kako čas beži, saj se letni časi menjajo, da se še zavedamo ne. Če bo šlo tako naprej, bom mimogrede v »penziji«.

Ker se v podjetju povečuje število zaposlenih, ki obolevajo za sladkorno boleznijo, sem se tokrat na pobudo sodelavca odločila, da nekaj napišem na to temo. Tudi vprašanje, kaj storiti, če sodelavec zaradi sladkorne bolezni izgubi zavest na delovnem mestu, se je pojavilo že večkrat.

Statistika je zastrašujoča ...

Leta 1985 je bilo po ocenah na svetu 30 milijonov ljudi z diabetesom. Danes ima sladkorno bolezen 366 milijonov ljudi, kar je desetkrat več v komaj četrto stoletje. Epidemija zajema vse več in vse mlajše ljudi. Svetovni program preprečevanja kroničnih nenalezljivih bolezni/CINDI /pojmuje diabetes kot bolezen življenjskega stila s štirimi družbenimi dejavniki za razvoj kroničnih nenalezljivih obolenj: revščino, izobrazbo, zaposlenostjo in družbeno neenakostjo.

Delež prebivalcev s sladkorno boleznijo s starostjo narašča. Tako ima v Sloveniji 22,2 odstotkov prebivalcev, starejših od 75 let, in 16 odstotkov, starih od 65 do 74 let, sladkorno bolezen, medtem ko jo ima v starosti od 15 do 24 let 0,6 odstotkov, v starosti od 25 do 34 let pa 0,8 odstotkov prebivalcev.

Sladkorna bolezen ali Diabets Mellitus

Mednarodna federacija diabetikov (IDF) opredeljuje sladkorno bolezen kot kronično stanje, pri katerem celice trebušne slinavke (pankreas) ne proizvajajo dovolj inzulina oziroma pri katerem telo proizvedenega inzulina ne more učinkovito rabiti. To glukozi (ki jo dobimo iz hrane) oteži prehod v celice, zato te ne morejo normalno delovati. Zmoti se tudi presnova ogljikovih hidratov, beljakovin in maščob.

Po opredelitvi Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) je sladkorna bolezen motnja v presnovi, izhajajoča iz številnih vzrokov, ki jo določa kronična hiperglikemija (stanje zvišanega nivoja sladkorja v krvi). Kaže se kot motnja v presnovi ogljikovih hidratov, maščob in beljakovin, posledici nepravilnosti v izločanju ali delovanju inzulina. Končni učinki bolezni so lahko trajne okvare, nepravilnosti v delovanju ali pa celo odpoved številnih telesnih organov.

INZULIN (lat. insula = otok) je hormon, kemijsko beljakovina, ki jo izločajo beta celice v trebušni slinavki, natančneje v tako imenovanih Langerhansovih otočjih v trebušni slinavki. Koncentrat trebušne slinavke je bil za zdravljenje sladkorne bolezni prvič uporabljen leta 1922. Nekdaj so inzulin pridobivali iz goveje ali svinjske trebušne slinavke, danes pa ga proizvajajo tako, da neki bakteriji ali plesni z genetskim inženiringom

vsilijo, da ga izdeluje, potem pa izcedek očistijo. Tako pridobljeni inzulin je povsem enak človeškemu in ga imenujemo tudi humani inzulin.

Tipični klinični znaki za nastanek sladkorne bolezni so:

- povečano izločanje vode iz telesa (uriniranje) – poliurija
- s tem povezana dehidracija in huda žeja – polidipsija
- slabo počutje
- izguba teže
- zmanjšana odpornost

Delitev sladkorne bolezni glede na nastanek:

Tip 1 (od inzulina odvisna sladkorna bolezen)

- pojavi se v otroštvu in mladosti (največ v puberteti) oziroma do 30. leta starosti
- je avtoimuna bolezen
- njegova osnova je najverjetneje nesrečna kombinacija dedne zasnove; verjetnost, da zboli otrok, katerega eden od staršev je diabetik, je od 2 do 5 odstotkov; če sta diabetika oba starša, je verjetnost, da bo diabetik tudi otrok, 30 odstotkov
- zdravljenje z inzulinom je nujno že vse od pojava bolezni, inzulin je z injekcijami treba nadomeščati do konca življenja
- z boleznijo tipa 1 je obbolelih okrog 10 odstotkov diabetikov, med njimi so otroci (v Sloveniji jih je okrog 300).

Sladkorna bolezen tipa 1 se najpogosteje pojavi pri otrocih in mladostnikih. Imenujemo jo tudi juvenilni diabetes. Razvije se, če beta celice v trebušni slinavki ne morejo proizvajati inzulina. Bolniki postanejo odvisni od zunanjega inzulina, zato sladkorno bolezen tipa 1 imenujemo od inzulina odvisna sladkorna bolezen.

Tip 2

- je najpogostejša oblika sladkorne bolezni: ima jo približno 90 odstotkov vseh diabetikov
- osnova je verjetno genetska
- ne gre za pomanjkanje inzulina, pač pa za odpor proti njegovemu delovanju (lahko ga je celo preveč)
- odpornost na inzulin se s starostjo povečuje (če je za to dedna osnova); hiperglikemija je sprva zmerna, nato se povečuje
- pri zdravljenju zadoščajo dieta in antidiabetične tablete, sočasno je treba zdraviti tudi težave, ki se pojavljajo vzporedno (zvečan krvni sladkor, zvečane maščobe v krvi, zvečan krvni tlak) oziroma zmanjšati telesno težo, če je ta prevelika, ter opustiti kajenje
- z leti lahko bolniki dosežejo tako visoke vrednosti glukoze v krvi, da je potrebno zdravljenje z inzulinskimi injekcijami
- tako k nastanku kot k slabšanju bolezni pripomorejo neustrezne življenjske okoliščine (neprimerna prehrana, prevelika telesna teža, premalo gibanja, stres).

Sladkorna bolezen tipa 2 je najpogostejši tip sladkorne bolezni, za katerim zboli 90 odstotkov vseh sladkornih bolnikov, predvsem srednja in starejša generacija. Zanj so značilne trajno povečane vrednosti krvnega sladkorja. Do tega pride, ker se iz trebušne slinavke ne izloča dovolj inzulina ali pa inzulin v skeletnem mišičju in maščevju deluje pomanjkljivo. Včasih so jo povezovali s

staranjem, danes pa se pojavlja tudi pri mlajših osebah, celo pri otrocih in mladostnikih. Zanj sta značilni dve okvari: inzulinska odpornost celic v telesnih tkivih in nepravilno delovanje beta celic v trebušni slinavki. Zaradi inzulinske odpornosti se celice na inzulin ne odzovejo in glukoza ne more prehajati vanje. Zaradi okvare beta celic trebušne slinavke, ki ne sproščajo dovolj inzulina v kri, količina inzulina sčasoma ne zadostuje več. Posledica obeh okvar so povečane vrednosti krvnega sladkorja. Sladkorna bolezen tipa 2 se razvija počasi. Najpogostejši znaki so pretirana žeja, pogosto odvajanje seča, utrujenost ali slabo počutje, zamegljen vid, suha ali srbeča koža, okužbe kože in pogostejše okužbe z glivicami. Bolniki s sladkorno boleznijo tipa 2 imajo pogosto čezmerno telesno težo. Povečano je tudi njihovo tveganje za razvoj bolezni srca in žilja.

Poznamo pa še tretji tip sladkorne bolezni, ki se pojavi pri nekaterih nosečnicah. Gre za t. i. nosečnostno sladkorno bolezen. To je prehodna oblika, ki po porodu izgine. Pri ženskah, ki so imele nosečnostno sladkorno bolezen, pa je večje tveganje za nastanek sladkorne bolezni tipa 2 kasneje v življenju.

Kako odkrijemo sladkorno bolezen?

Sladkorna bolezen je zahrbtna, saj dolgo ne povzroča nikakršnih težav. Zato zlasti osebam, pri katerih obstaja večje tveganje za razvoj sladkorne bolezni, svetujemo preventivni pregled pri splošnem zdravniku, vključno z meritvijo krvnega sladkorja. Če se pojavijo značilni znaki sladkorne bolezni, kot so huda žeja, obilno pitje, suha usta, obilno odvajanje seča, odvajanje seča ponoči, nenamerno hujšanje in meglen vid, je pregled pri zdravniku nujen. Sladkorno bolezen tipa 2 ugotovimo s preprosto laboratorijsko preiskavo. Kadar so vrednosti krvnega sladkorja na tešče 7 mmol/l ali več oziroma naključno kadarkoli čez dan 11,1 mmol/l ali več, je sladkorna bolezen potrjena. Preiskavo naj opravijo osebe, ki imajo značilne težave zaradi povečanih vrednosti krvnega sladkorja (žeja, obilno odvajanje vode, hujšanje itd.). Večina bolnikov teh težav nima, zato naj preiskavo opravijo tudi osebe s povečanim tveganjem (sladkorna bolezen v družini, debelost, zvišan krvni tlak, povečane vrednosti krvnih maščob). Čeprav je preiskava preprosta, skoraj polovica sladkornih bolnikov ostaja neodkritih in brez zdravljenja. Sladkorna bolezen je včasih prisotna že več let ali celo desetletje, preden jo odkrijejo. Pri več kot tretjini bolnikov pride že vsaj do enega zapleta, ko se postavi diagnoza, zato je smiselno zgodnje odkrivanje bolezni in čim prej zdravljenje.

Kaj je hipoglikemija oziroma krajše HIPO?

Sprememba počutja oziroma številni simptomi, ki nastopijo, ko pade krvni sladkor pod 3,5 mmol/l. Najpogosteje jo srečamo pri bolnikih s sladkorno boleznijo, lahko pa nastopi tudi pri bolnikih z redkimi presnovnimi motnjami ali drugimi hormonskimi motnjami.

Znaki hipoglikemije so lahko naslednji:

- lakota,
- znojenje,
- tresenje,
- bledica,
- hitro utripanje srca,
- bolečine v trebuhu,
- glavobol,
- motnje vida,
- razdražljivost,
- utrujenost,
- čudno obnašanje.

Ni nujno, da so prisotni vsi znaki hkrati!

Pravilno in pravočasno ukrepanje ob sumu na hipoglikemijo je pomembno, saj tako lahko preprečimo težjo hipoglikemijo. Preučevanje možnih vzrokov hipoglikemije (prevelik odmerek inzulina, telesna aktivnost, bolezen) bo preprečilo dodatne hipoglikemije pri otroku ali mladostniku ali pa vsaj zmanjšalo njihovo število. Z meritvami krvnega sladkorja pred hipoglikemijo in 15 minut po njej bomo spoznali, kakšen je dvig krvnega sladkorja v zgodnji fazi po hipoglikemiji in se naučili dodatno prilagoditi količino zaužitega sladkorja. Meritev krvnega sladkorja po uri in pol pove, kako izrazit je dvig krvnega sladkorja zaradi delovanja »stresnih hormonov«, in pomaga uravnovesiti sladkorje v naslednjih urah. Včasih starši ali otrok mislijo, da so narobe ukrepali, če ob hipoglikemiji ponudijo kozarec soka. Tudi ob natančno preverjeni količini enostavnih ogljikovih hidratov lahko krvni sladkor poraste na 15,0 ali celo 20,0 mmol/l. Tak dvig povzroči telo s svojimi obrambnimi reakcijami in ne popiti sok. Veliko bolj nevarno je, če otroku ne bi dali potrebne količine ogljikovih hidratov, saj mu tako grozi težka hipoglikemija. Le pravilno ukrepanje ob hipoglikemiji lahko ohrani občutek za hipoglikemijo in s tem tudi odziv telesa ob hipoglikemičnih vrednostih sladkorja v krvi!

Še vedno velja, da govorimo o hipoglikemiji, kadar krvni sladkor zdrsnje pod 3,5 mmol/l, medtem ko je težja hipoglikemija tista, pri kateri je krvni sladkor pod 2,8 ali celo 2,5 mmol/l. Najtežja hipoglikemija je tista, pri kateri pride do izgube zavesti, krčev. Ponavadi nastopi pri zelo nizkih krvnih sladkorjih. Lahko je sladkor celo nemerljiv (na merilniku krvnega sladkorja se izpiše besedica »LO« - nizek). Seveda pa se ob velikih in naglih nihanjih sladkorja občutek hipe lahko pojavi tudi, če je krvni sladkor v višjem območju.

Zakaj nastopi hipoglikemija?

Možgani hrano dobijo s krvjo, v kateri so aminokisline, vitamini in minerali, kisik in glukoza. Zdrave žile in dobra prekrvavljenost so prvi pogoji za zdrave možgane. Gorivo za možgane je glukoza! Toda z njo moramo biti previdni. Ob uživanju sladkarij iz enostavnih sladkorjev in sladkih šumečih osvežilnih pijač se hitro in čezmerno zviša stopnja glukoze v krvi, nastane hiperglikemija. Tedaj možgani sprožijo obrambni mehanizem: trebušna slinavka pošlje velike količine inzulina. Posledica je močno znižanje glukoze v krvi in možganih že v kratkem časovnem zamiku. Zdaj nastopi hipoglikemija, kar se kaže kot nagel padec sposobnosti, utrujenost, izčrpanost, brezvoljnost, odklonilnost, nasilnost in depresivnost.

V primeru hipe z nezavestjo zato uporabimo glukagon. To je inzulinu nasproti delujoči hormon, ki naglo poviša raven krvnega sladkorja. Vedno ga je potrebno imeti spravljenega na istem mestu. Vsi družinski člani naj bodo seznanjeni z njegovo uporabo. Po potrebi naj ga ima tudi trener, sodelavec, ob daljših potovanjih pa seznanimo z njegovo uporabo tudi sopotnike in jim pokažimo, kje je spravljen.

Zdravstveno osebje (bolnica, zdravstveni dom) bo dalo bolniku infuzijo koncentrirane raztopine glukoze.

Po teh ukrepih se bo bolnik prebudil v 10 do 15 minutah, vendar pa je bolniku lahko še slabo, bruha, nastopi lahko glavobol. Izjemoma takšno

hipo spremljajo tudi motnje vida, občutek mravljinčenja po določenih delih telesa ali drugi težji nevrološki znaki, ki so praviloma prehodni. Takšni znaki zbegajo ostale družinske člane in prijatelje, zato se o njih takoj posvetujte s Centrom za diabetes. Vsekakor pa je to še dodaten razlog, da potrebuje sladkorni bolnik v primeru težke hipoglikemije ustrezen nadzor!

Torej, nikoli ne pozabimo: 15 minut po hipi oboleli s sladkorno boleznijo še počiva in ne nadaljuje s telesno aktivnostjo. Tako se v primeru hipoglikemije izogibamo telesne aktivnosti, vožnje z avtom, testov, dela...

Človek s hipoglikemijo ne sme ostati sam!

Kakšna živila so primerna prva pomoč pri hipoglikemiji:

Posežemo vedno po tistih, ki vsebujejo enostavne sladkorje. Najbolj idealna je čista glukoza. Zelo pomembno je, da vemo, kako hitro se vsrka v telo sladkor iz različnih živil. Le tako bomo razumeli, kako hitro bo porastel krvni sladkor in bomo posegli po pravih živilih. To je:

- 2 dl ledenega čaja (navadnega, ne lahkega!),
- 2 dl 100-odstotnega gostega soka,
- 2 dl coca-cole,
- 2 dl sladkega kompota.

Huda hipoglikemija je za življenje ogrožajoče stanje. Kot hudo hipoglikemijo označujemo tisto, pri kateri si človek ne more več sam pomagati, je po vsej verjetnosti nezavesten in nujno potrebuje pomoč druge osebe, ki priskoči na pomoč z injekcijo glukagona ali pa z infuzijo glukoze.

Načeloma sladkorni bolniki že prej čutijo, da jim je padel sladkor, zato sami pravočasno poskrbijo za dvig sladkorja. Kljub temu pa je pomembno, da sladkorni bolniki o bolezni obvestijo sodelavce in jim povedo, kaj morajo storiti, če nastopi nezavest zaradi hipe.

Kako jo lahko preprečimo?

Bistven in prvi ukrep za preprečitev nastanka sladkorne bolezni tipa 2 je pravilna prehrana in veliko fizičnega udejstvovanja. V kolikor ugotovimo, da imamo preddiabetično stanje, lahko z dieto in gibanjem v polovici primerov preprečimo, da bi se predbolezensko stanje razvilo v sladkorno bolezen.

Hrano razdelite na 3 do 5 manjših obrokov. Nikoli ne izpustite zajtrka, ki je lahko tudi obilnejši, večerja pa naj bo energetsko skromna in lahko prebavljiva. Najbolje je, če jemo po malo vsake 3 ure.

Zelo priporočljiva hrana:

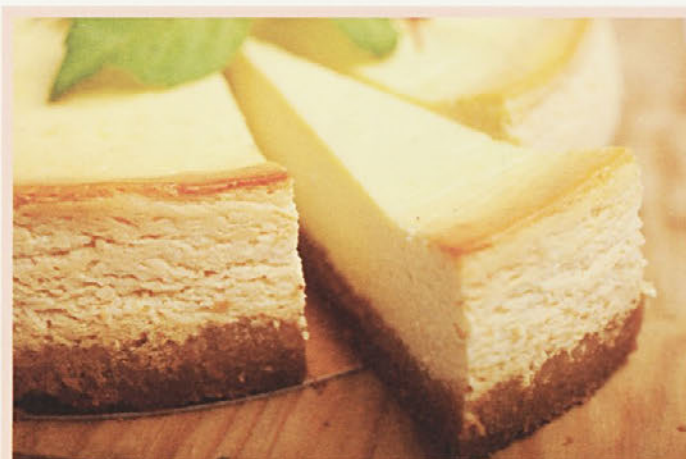
- hrana, ki vsebuje veliko vlaknin
- polnozrnat, rženi, črn, ajdov kruh
- ajdova, prosena kaša, ješprenj
- ječmenovi, ovseni, rženi kosmiči
- krompir v olupku, neobdelan riž
- polnozrnat testenine
- fižol, grah, soja
- sveža, zamrznjena zelenjava
- surovo, neolupljeno sadje, predvsem jagodičje
- posneto mleko
- nemastna skuta
- jajčni beljak
- nesladkane pijače: čaj, voda, mineralna voda, čiste zelenjavne juhe

Hrana, priporočljiva v zmernih količinah:

- pogosto: krompir, riž, testenine, mleko, jogurt, polmastni sir, pusto meso, ribe
- poredko: bel kruh, keksi za diabetike, sladko sadje, sadni sok iz svežega sadja, pusti izdelki iz mesa, jajčni rumenjaki, drobovina

Hrana, ki se je moramo izogibati:

- hrana z veliko maščobami: ocvrte jedi, maslo, svinjska mast, margarina, mastno meso, majoneza, masleni rogljički, kremni siri, hrenovke, salame, klobase, industrijsko pripravljene jedi, pomfri, čips, industrijsko izdelane kremne juhe, živila z veliko sladkorja: marmelada, med, sadni sirupi, kompoti, sadni izdelki iz konzerv, pudingi, brezalkoholne sladkane pijače (coca-cola, cokta, fanta ...), likerji
- živila z veliko maščob in sladkorja: torte, sladoled, čokolada

Ker bo med prazniki kaj pregrešnega na mizi, tokrat priporočam novoletno skutino torto.

PRIPRAVA

- 125g margarine Rama za peko (ali masla)
- 100g sladkorja
- 1 zavitek vaniljevega sladkorja
- 3 jajca
- ½ dl mleka
- 200g moko
- 25g škrobne moko
- 1 zavitek pecilnega praška
- sol

NADEV:

- 150 g marmelade iz rdečega ribeza (lahko tudi iz jagod)
- 50 g seseklanih lešnikov ali mandljev
- 50 ml likerja Amaretto (lahko tudi rum ali pa brez)
- 250 g mareličnega kompota

KREMA:

- 4 listi želatine
- 250g navadnega jogurta
- 250g skute
- 50g sladkorja
- 150g sladke smetane
- lupinica 1 bio limone
- 100g marelic in lešnikov ali mandljev

Margarino in sladkor penasto umešamo, dodamo vaniljev sladkor, jajca, mleko, sol, moko s pecilnim praškom in škrobno moko.

Vse skupaj premešamo in vlijemo v pekač. Pečemo 20 minut pri temperaturi 180°C. Ohlajen biskvit prerežemo na polovico. Spodnji del položimo v tortni model in ga namažemo z ribezovo marmelado, ki smo jo pred tem rahlo segreli. Po vrhu zložimo na koščke narezane marelice iz kompota, na to dodamo drugo polovico biskvita, ki smo ga zdrobili. Dodamo zdrobljene oziroma sesekljane lešnike ali mandeljne, polijemo z mareličnim kompotom in likerjem.

Skuto pretlačimo, dodamo jogurt, sladkor, limonino lupino, stopljeno želatino in na koncu še stepeno sladko smetano. S kremo premažemo torto, potem jo okrasimo z marelicami in s sesekljanimi lešniki.

Pa dober tek!

Preživite božično-novoletne praznike v miru, radosti ter druženju z najbližjimi in s prijatelji, v novem letu 2015 pa vsem želim obilo zdravja in osebnih sreč.

Vir:

<http://www.ezdavje.com/srce-in-zilje/druga-bolezni-srca-in-zilja/sladkorna-bolezen/?s=3>
http://diabetes.si/o_diabetesu/epidemiologija_diabetesa/
<http://www.diabetes-zveza.si/>
<http://www.ramazapeko.si/index.php/recepti/novoletna-skutina-torta/>

UMETNOST

VODENJA

Miha Pogačnik, svetovno znani violinist in slovenski kulturni ambasador, je 28. novembra 2014 imel v Domelu predavanje z naslovom *Umetnost vodenja*. Razvil je edinstveno metodo, s katero skozi razumevanje glasbe pomaga pri iskanju novih idej. Skozi Bachove skladbe lahko zapelje v razlago najnovejših principov teorij vodenja. Medtem ko poslušalcem razlaga, kako se v skladbi slišijo staromodni šefi, ubogi uslužbenci, krize, reševanje problemov, ponovno krize in rešitve, na papirju nastajajo barvaste čačke – risbe, kot nekakšna likovna upodobitev glasbe. Njegov model je v osnovi preprost: »Če se naučimo poslušati glasbo, bomo razvili nove sposobnosti dojemanja sveta.« Zvečer pa je cerkvi sv. Antona v Železnikih igral sakralne skladbe Bachove Solosonate, ki jih je izvajal že v najmanj sto najlepših katedralah po svetu.

Romana Lotrič

VELIKI KONCERT

Svetovno priznanega violinista, našega rojaka,

Miha Pogačnika

28.11.2014 ob 19. uri,
v cerkvi sv. Antona v Železnikih

Vstop prost!

PREDSTAVITEV

ŠPORTNEGA DRUŠTVA OMIKRON PLUS

Danica Jelenc

Zdi se mi, da je pisanje pričujočega članka bil zame ravno tako velik izziv kot za nadobudne člane športnega društva Omikron plus priprava in organizacija rallyja v naši dolini. Pa ne mislim, da sem se namučila ob organizaciji ali čem podobnim, pač pa o tekmovalnem rallyju ne vem prav dosti in ni prav lahko načrtovati, kako sploh pričeti pogovor in kaj spraševati. K sreči poznam predsednika društva, Marka Kosa, ki se je poleg vsega izkazal še za dobrega sogovornika, in tako je nastalo tole, kar sedaj lahko preberete.

Omikron je razmeroma mlado društvo. Od kod ideja za ustanovitev društva in kaj je glavna dejavnost vašega društva?

Športno društvo Omikron Plus deluje od leta 2009. Kot že daljše ime pove – »društvo za razvoj, podporo in storitve v športu« – naša dejavnost ni usmerjena le v eno zvrst športa, to je profesionalni šport, temveč se skušamo približati tekmovalcem in organizatorjem tudi v rekreativnih zvrsteh športa, tekačem, maratoncem, kolesarjem ... Lahko jim ponudimo kompletno organizacijo tekmovanja, lahko pa le del aktivnosti, npr. meritve časa, obdelavo rezultatov, sodniško službo, skratka vse, kar je potrebno za kvalitetno organizacijo tekmovanja.

Res pa je, da nas je skupaj spravila neka notranja želja po adrenalinu, bencinu, hitrosti ... Zato imajo avtomobilski športi v našem društvu poseben status, kajti delati v avto športu je daleč najbolj zahteven posel od prej naštetih. Tu se kompenzirajo in nenehno medsebojno prepletajo nekateri pomembni dejavniki, kot so strokovnost, disciplina, komunikativnost, osebnostna rast. Na drugi strani pa je prisotna stalna skrb za lastno varnost in varnost tako tekmovalcev kot gledalcev ob progi.

Kdo je v društvo včlanjen in na kakšen način pridobivate nove člane?

Športno društvo Omikron Plus šteje okrog 40 članov. Od tega je 25 mednarodno licenciranih za opravljanje storitev v avto športu, ki opravljajo delo sodniške službe, časomerilcev do računalničarjev. Slednji skrbijo, da so rezultati pravilno, predvsem pa pravočasno, obdelani. Najvišji rang licence je komisar, sledijo mu vodja sodnikov, sodnik in lahko rečemo še »vajenec«, to je sodnik pomočnik. Ostali člani so lokalni športni zanesenjaki, ki z veliko vnemo vsakokrat priskočijo na pomoč in pomagajo pri realizaciji še tako zahtevne naloge.

Tako uradno, v društvu pa naše člane razdelimo v tri delovne skupine. Prvo skupino sestavlja tehnični tim, v katerem so merilci na merilnih napravah, ki so zadolženi za prenos podatkov s terena. V drugi skupini so administratorji na časovnih kontrolah, ki nadzorujejo prehod tekmovalcev skozi posamezne kontrole, ti tudi vpisujejo

Spektakel za tekmovalce in gledalce

dosežene čase na kartone. V tretjem timu, ki ga le redko opazimo na terenu, pa so člani, ki skrbijo za računalniško – programerski del. Ti sprejemajo dosežene čase s terena, skrbijo za sprotni prikaz rezultatov na spletu in za pravilno klasifikacijo ter pravočasno objavo uradnih in neuradnih rezultatov.

Pridobivanje članov za delo v našem društvu je zahtevna naloga. Skozi celo leto poteka novačenje preko spleta, družabnih omrežij, še največ članov pa smo pridobili po sistemu »dober glas seže v deveto vas«. Vsak član društva mora imeti čim več že prej omenjenih lastnosti in pridobljenih strokovnih znanj, kar pa je mnogokrat težko.

Ali nam lahko na kratko opišete, kako potekata priprava in merjenje časa na nekem tekmovanju?

Za vsako tekmovanje, naj si bo rekreativnega ali profesionalnega ranga, se je za dobro sodelovanje z organizatorjem treba predhodno pripraviti. Organizatorji vedno

pridobijo več ponudb za merjenje časa, zato je zelo pomembno, kaj naša ponudba obsega. Običajno je ključnega pomena cena, kaj za to ceno ponudimo, pomembne so reference, izkušnje, včasih je vse skupaj podkrepljeno še z malo lobiranja, o čemer pa se preveč niti ne govori. Skratka, če si na tem segmentu uspel, si dobil posel. V nadaljevanju so zelo pomembni še razpis tekmovanja, pravilnik, kraj in čas dogajanja. V kolikor stvari niso razumljive, je potreben dodaten sestanek z organizatorjem.

Ko so stvari dorečene, sledijo priprava opreme, določitev optimalne posadke za realizacijo naloge, priprava računalniške podpore, to je obdelave rezultatov. Vedno se držimo treh osnovnih načel delovanja: nikoli ne zamuja, s seboj imej vedno dovolj opreme in vedno deluj profesionalno.

Merjenje časa na raznih dogodkih je zahtevno delo. Na kakšen način se izobražujete in kako prenašate znanje in izkušnje na druge?

Trčkov start, zmagovalna fotografija natečaja

V društvu je zelo pomemben timski duh in merjenje časa je že po naravi dela tako usmerjeno. Zato skušamo tudi mi tako delovati in nove člane tudi na tak način usmerjamo. Pred vsako večjo dirko – tu imam v mislih predvsem rally tekmovanja – ki po svoji zahtevnosti in celovitosti prekašajo druga tekmovanja, imamo usposabljanje za tehnični tim. Takrat se spomnimo morebitnih nepravilnosti s prejšnjih tekmovanj, analiziramo pravilnike, časovne plane in morebitne posebnosti tekmovanja, ki nas čaka. Po vsaki dirki smo tudi dogovorjeni, da pustimo dva dni časa našim glavam, da se ohladijo, potem pa se zberemo in napravimo kratko analizo, kako in kaj, zberemo vtise organizatorjev, priporočila opazovalcev itd. Skratka zelo dinamično.

Poleg naših internih usposabljanj pa enkrat letno poteka usposabljanje v organizaciji Zveze za avto šport. Na tem usposabljanju pridobiš, podaljšaš ali nadgradiš obstoječo licenco športnega funkcionarja, ki je vstopnica za delovanje na tekmovanjih v avto športu.

Kje vse ste prisotni kot časomerilci in kako sploh pride do dogovora za sodelovanje?

Trenutno opravljamo svoje delo na vseh prireditvah v avto športu v Sloveniji, nekaterih rallyjih v sosednji Avstriji, občasno pa sodelujemo tudi z organizatorji rekreativnih tekmovanj, npr. s Športno zvezo Škofja Loka pri organizaciji Medobčinskih športnih iger, pri kolesarskih vzponih, gorskih tekih itd. Že od vsega začetka sodelujemo pri organizaciji najtežjega maratona v Sloveniji, Gorskega maratona štirih občin v Podbrdu, in prav v čast nam je, da smo skupaj z organizatorjem pripeljali ta maraton v Baški grapi do tekmovanja svetovnega slovesa, kajti čez tri leta bo tu ponovno svetovno prvenstvo v gorskem maratonu, kar seveda niso mačje solze. Skratka, kjer se dogaja, tam smo mi.

Ali delujete skozi celo leto ali imate vmes tudi »mrtvo sezono«?

No, čeprav vsako leto našo aktivno sezono zaključimo nekje ob koncu oktobra, pa prava »mrtva sezona« ne traja prav dolgo. Zimskih tekem ni veliko, morda kakšna rekreativna, bolj za dušo. Kakšna »sankarija ali smučarija« bolj lokalnega značaja, v sredini marca pa se z rallyjem po Vinski deželi v avstrijskem Lautschahu že prične nova sezona.

Zdi se mi, da je vaše društvo postalo najbolj prepoznavno v zadnjih mesecih in da je ravno Omikron zaslužen za to, da se je v naše kraje po toliko letih vrnil rally. Ali se mogoče motim?

S tem se seveda strinjam. Lahko bi rekli, da smo bili v začetku delovanja skoraj bolj poznani širom Slovenije kot v naši dolini. Tam, kjer smo pač delali. Kakšnega domačega entuziazma se takrat niti nismo nadejali, saj je bil zadnji rally tu izpeljan v 80-ih letih, pa še takrat je šla tu skozi le ena od etap. Drugače je dolina bolj rekreativna, rokometna, atletska, ... Z leti nabiranja izkušenj je v nas zorela tudi ideja, da sami organiziramo takšno tekmovanje, in to v naših, domačih krajih. Z vso resnostjo smo se lotili organizacije, in, kot vidite, nam je uspelo.

Čeprav sem na področju avtomobilizma bolj kot ne nepoznavalka, pa vseeno vem, da je organizacija takega dogodka zelo zahtevna, saj je poleg same organizacije treba poskrbeti še za varnost voznikov in gledalcev. Ali ste vse to zagotavljali le člani vašega društva ali pa vam je pomagal še kdo drug?

Tako je, organizacija celotne prireditve je čisto nekaj drugega, kot če prevzameš le del tega, npr. merjenje časa. Tu je treba poskrbeti seveda najprej za varnost. Na vsaki progi je bilo od 20 do 30 športnih funkcionarjev, od redarjev do sodnikov z radio povezavo s centrom rallyja, do varnostnikov na zaporah cest, pa policisti na nevarnih odsekih, kjer bi lahko prišlo do nesreče zaradi pregretosti tekmovalnih vozil ali nepazljivosti gledalcev. Na vsaki progi smo zagotovili tudi vozilo vlečne službe, ekipo nujne medicinske pomoči z reševalnim avtomobilom in zdravnikom, posadko gasilcev z vozilom za tehnično reševanje, to je hidravličnimi škarkami za razrez avtomobilske pločevine v primeru nesreče. Pravočasno smo poskrbeli za obveščanje o zaporah cest in te ceste pravočasno tudi zaprli. To je veliko stvari, naštel sem najbolj osnovne.

Organizacijski odbor je trdo delal več kot dva meseca, lahko rečem, da smo, zahvaljujoč izkušnjam, ki smo jih nabrali spričo različnih situacij na tekmovanjih, planirali in uspešno realizirali 95 odstotkov vseh nalog, da je dirka odlično uspela. Seveda, vedno ostane kakšna stvar, ki nam mora biti izziv za naprej. Kot zelo pozitivno štejem to, da smo z idejo najprej prišli med lokalno prebivalstvo in jih povprašali za mnenje, kajti namenoma smo planirali postaviti dirko prav v vasi, med njive, travnike, vrtove, da bi širšemu krogu domačinov predstavili čare avtomobilskega športa. In bili smo pozitivno presenečeni. V kolikor podpore domačinov ne bi bilo, takšne dirke ne bi bilo mogoče izpeljati. Vsaj na teh lokacijah ne. Glede tehničnega kadra pa smo se trudili, da bi določene funkcije dali v upravljanje domačinom, kar nam je v veliki meri tudi uspelo. Člani društva Omikron Plus smo poleg tekočih nalog posameznikov zagotovili tudi merjenje časa in časovne kontrole. Licenciranega kadra nam je pa malo primanjkovalo, zato smo manjkajoče potrebe pokrili s športnimi funkcionarji iz društev, s katerimi sodelujemo na skoraj vseh prireditvah skozi celo leto. Mogoče kot zanimivost, samo posadka za merjenje časa in obdelavo rezultatov na našem tekmovanju je štela 22 članov.

Kaj pa gledalci – ali je bil njihov odziv takšen, kot ste pričakovali, ali pa so vas razočarali?

Mi smo poleg vsega tega, kot sem že prej omenil, veliko energije vložili tudi v reklamiranje naše dirke. Bili smo na radiu Gorenc, oglas se je vrtel na radiu Sora, napravljena je bila predstavitev, vsi podatki in informacije so se objavljale tako na spletni strani rallyja kot tudi na družabnih omrežjih, v nakladi 500 kosov smo natisnili vodnike za gledalce, ki jih je zmanjkalo že pred tekmovanjem. Skratka, vsa ta klima okrog tekmovanja je nekako kazala na to, da spektakel bo. Tako je tudi bilo in tudi s tega stališča smo zelo zadovoljni.

Kaj o samem dogodku lahko rečeš danes, ko je že vse za vami?

Kaj reči? Glave se počasi hladijo, ostane pozitiven občutek. Vsa zahvala vsem, ki so kakorkoli pripomogli k uspešni realizaciji tega projekta. Te dni poleg finančnega zapiranja zaključujemo tudi zadnje dejanje, ki je povezano z našim rallyjem. Na spletni strani smo namreč objavili natečaj za najboljšo fotografijo z dirke. Prijavilo se je dvanajst avtorjev, vsak je prispeval po tri fotografije. Komisija je izbrala tri najbolj izstopajoča dela in jih je nagradila s praktičnimi nagradami.

Kakšne načrte pa imate za naprej – ali se nam drugo leto obeta še kakšen podoben dogodek v naših krajih?

Upam, da lahko obljubim. Imamo že napravljen osnutek, da bi samo dogajanje malo razširili še na druge lokacije naše občine. Vendar alfa in omega takega projekta so tu zbrana sredstva, zato, dragi sponzorji, že vnaprej se priporočamo ...

Kaj lahko poveš še za konec?

Vsem našim sodelavcem in prijateljem želim vse lepo in srečno v letu, ki prihaja. Za prihodnjo sezono pa si želimo, da bi uspešno sodelovali na prireditvah. V kolikor pa koga naše delo še posebej zanima, vrata našega društva so vedno na stečaj odprta. Informacije lahko dobite na spletni strani društva, na facebooku, ali osebno pri naših članih. Lepo vabljeni.

Drugače pa, vidimo se na 2. rallyju Železniki 2015.

NOVOLETNA

NAGRADNA KRIŽANKA

križanko sestavila J. Z.	gibalo, vodilo	teniški pripomoček	atenski državnik vojsko-vodja	voz s plohom	kemijski znak za Indij	Nataša Jerala		okrasek, nakit	hkraten strel iz pušk		divja žival	umetnost (lat.)	dvoval. alkina skupina	upokojen uneverz. profesor	kraško vino
deček s čudežno svetilko							središče vrtenja Stane Sever	8			nanos snega				
sloven-ska pokrajina											stanje ozračja redko m. ime	3			
pokrajina v Grčiji					glavno mesto Sirije	dan pred novim letom									
plantaža						avtom. oznaka Benetk	materija naselje v soški dol.	7				irsko odpor. gb. kmetijska enota			
riba koščica				Igralka Gardner moško oblačilo				vrh. športnik prebival. severa			alpinist. oprema pripr. za ometanje				
		Antigon. sestra zmanjš. obsega			10				zvezda repatica		4				
	reka na Poljskem kar obujemo					Hinko Smrekar	18		preroško znamenje mogočna gora			1	mesto v am. zv. d. Oklahoma	naprava nad štediln.	
Oskar Kogoj			igralna karta zrak (lat.)			organ vida vrsta metulja		2	latinski veznik			eden kantavtor Smolar			
slovenski kolesar (Jani)						16			tropska ovijalka						
kraj pri Postojni	25				globoka nezavest diktat				grški junak bolezen na žitu		9				
glavno mesto Albanije		17					oče	krajevna skupnost nikalnica			Verdijeva opera ang. pis. (Kingsley)				
Erika Teropšič			mlada krava, ica	irsko otočje muslim. m. ime				Natrij vrtna špinača		20	roman Clauđa Aneta	moško ime	skupina genskih enakih organiz.		
gibanje zraka						smučars. tehnika sl. glas. skupina									priloga Slov. novic
	antični stari slovani			14				priponoč za otiranje nor. m. ime							
	vojaški obrambni nasip	hr. pokrajina luknjica v koži	5				sibirski veletok njorka		del. odt. cevi gora na Notranj.						
vpiso-vanje	15				zrakoplov majhna rana	26		23			mozolja-vost				12
slabša odeja				zvit mes. jed poklon, dar							Nobelij karambol			častni plemiški naziv	predel Škofje Loke
okusna morska riba						kosmata šala turški oblastnik						2. in 21. črka ab. it. slikar (1476-1576)	22		
Potočnik Andrej			sl. pevka Dežman					sled stopal poltema				kraj pri Poreču			
	primors. jed	mesto v Dalmaciji	oslov glas del hlač				mesto v Rusiji, ob reki Irtiš		13		rim. bog. jeze aškrčeva pesem				
predsed. uprave DH (Rejč)	24						doktor straš			Radlj	drugo ime za dušik gl. števn.		19		
zajedal. rastlina na drevju			6			pristol. za start Silva Čušin									
flatov avto				21		likovna umetnica									
Andrej Subic						neomej. trajanje	11			pisatelj Fleming					

Nagrade za novoletno križanko:

1. nagrada: TERME ČATEŽ - TEDENSKI PAKET (ponedeljek - petek, 7 dni - izven razpisnih terminov, po dogovoru)
2. nagrada: TERME ČATEŽ - PAKET PODALŠANI VIKEND (petek - ponedeljek, 3 dni - izven razpisnih terminov, po dogovoru)
3. nagrada: TERME ČATEŽ - PAKET SREDINA TEDNA (ponedeljek - petek, 4 dni - izven razpisnih terminov, po dogovoru)
4. nagrada: SAVNA / BAZEN - sezonska karta (10-kratni obisk).

Kuponček s pravilno rešenim geslom pošljite ali oddajte do 20.1. 2015 v kadroviski oddlek (Janja Kozjek). Izžrebani nagradenci (-ke) bodo o nagradi pisno obveščeni do 30.1.2015, imena nagradencev pa bodo objavljena tudi v prvem naslednjem glasilu Mozaik.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26

Ime in Priimek

Naslov